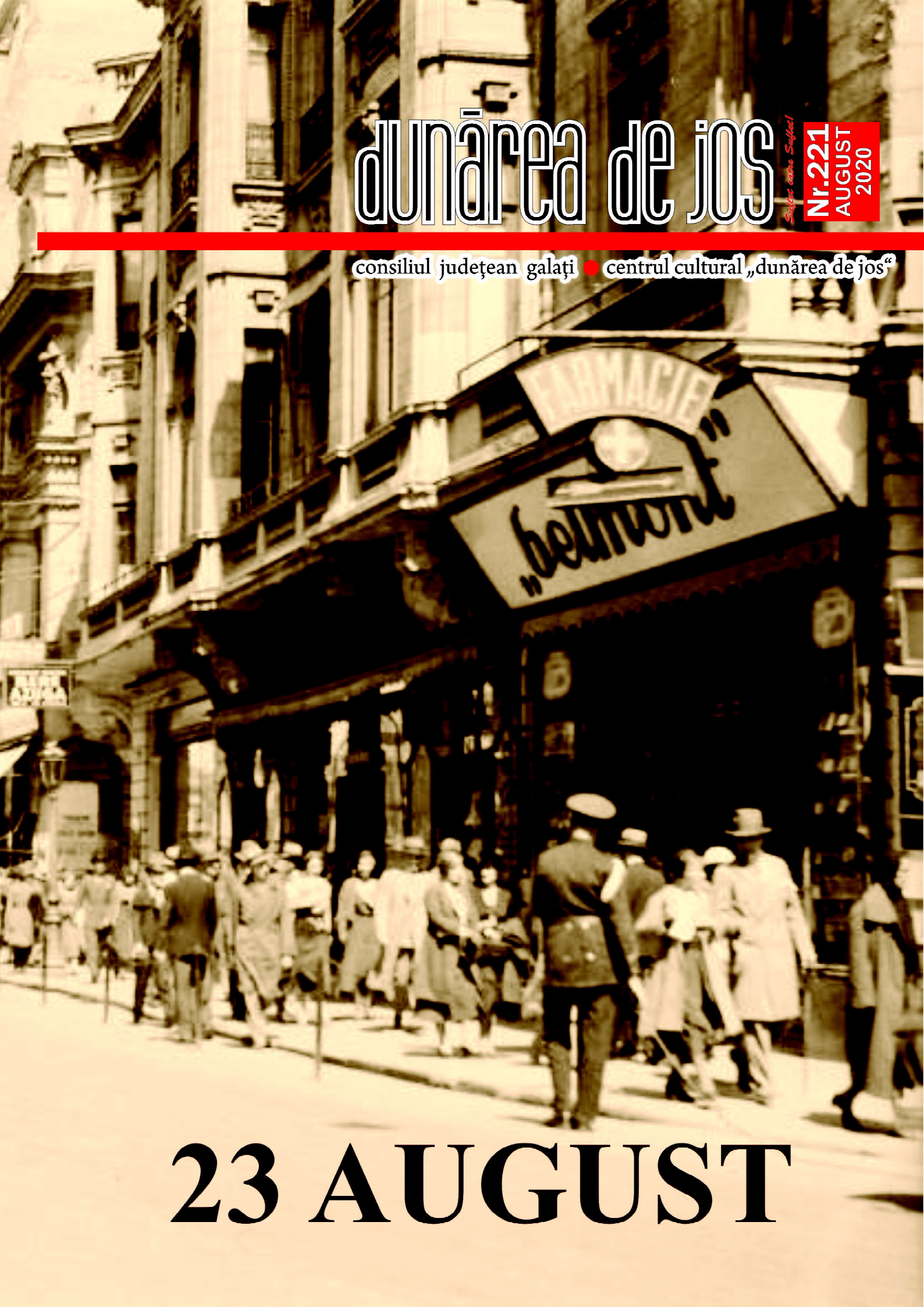

dunărea de jos

Săptămânal online

Nr.221
AUGUST
2020

consiliul județean Galați • centrul cultural „dunărea de jos“

23 AUGUST

23

AUGUST

AUGUST 2020

„A scrie că sovieticii au intrat pe teritoriul României fiindcă Antonescu a fost arestat este ori o ignoranță crasă a cursului evenimentelor, ori un neadevăr debitat conștient cu intenția de a induce cititorii în eroare: înainte de 23 august 1944, sovieticii pătrunseseră de mai multe săptămâni pe o bună bucată de teritoriu românesc.”

Neagu Djuvara

„prin lovitura de stat de la 23 august 1944, România a deschis armatei sovietice porțile Balcanilor și a contribuit la eliberarea acestei regiuni, scurtând războiul cu 6 luni și cruțând astfel sute de mii de vieți”-

Alan Brooke

șeful statului major imperial britanic

”Ar fi fost un dezastru total. România ar fi fost distrusă de Armata Roșie, iar pierderile umane ar fi fost mult mai mari. România risca să dispară ca stat. Prin schimbarea de orientare, am reușit să reducem pierderile de vieți omenești și să supraviețuim”

Iulian Nechifor

”În consecință, a accepta astăzi propunerile Molotov înseamnă a face un act politic de renunțare și pierderea Basarabiei și a Bucovinei, act pe care România nu l-a făcut până acum niciodată de la 1812 și până la ultimatul Molotov.”

Ion Antonescu

„Eu sunt convins de un lucru: că el își iubea foarte mult țara. Era un soldat cu educație, dar unde s-a poticnit a fost politica”- **regele Mihai I** despre mareșalul Antonescu

„Înlăturarea Mareșalului Antonescu, în acel moment, a fost singura soluție rațională la o problemă care oricum era complicată. Din păcate, I.A. nu avea nici viziunea și nici viteza de reacție tactică pe care momentul concret o cerea. Pentru binele țării (sau ce mai rămânea din el), Mareșalul ar fi trebuit să întoarcă armele - sau trebuia eliminat el însuși. Asta a fost, pe scurt, miza zilei de 23 august 1944”.

Adrian Cioroianu

„La 27 de ani de la Revoluția din decembrie 1989, românii nu și-au încheiat, din păcate, socotelile cu actul de la 23 august 1944, la fel cum nu și-au încheiat socotelile nici cu Revoluția, nici cu mineriadele, nici cu martie negru de la Târgu Mureș. Iar socotelile parțiale de până acum sunt departe de a fi cinstite. Adică eliberate de fals, de partizanat, de operațiuni manipulatorii”.-

Mircea Morariu

În 1944 România era cu cizma istoriei pe gât. Istoria nu e morală. *Real politik* este un termen ce exclude aprioric morala. A făcut ce a încercat și a reușit Finlanda și a încercat și a eșuat (spre norocul nostru) Ungaria. Cel ce a realizat a fost nu un rege adolescent și nu foarte dotat, ci o camarilă, majoritatea spioni englezi ca și Maniu, de altfel. Interesul României nu însemna nimic pentru Anglia care îl vânduse în pactul Stalin – Churchill (șervețelul de hârtie cu proporția influențelor).

Numai vezi că “fenta” a însemnat mințirea poporului român că s-a realizat un armistițiu și sacrificarea cinică a 120.000 de militari români ajunși în robie sovietică prin prizonierat.

120.000 de români păcăliți de rege.

Curat – murdar, cum spune Caragiale!

Nicolae Bacalbașa

“Antonescu n-a fost și nu putea să fie...criminal de război. O asemenea etichetare nu are substanța juridică și istorică. Este cazul să mă întreb dacă nu cumva calificarea drept “criminal de război” a lui Antonescu nu este în măsură să ascundă pe cei care – evident, criminali – s-au opus (ori au sabotat) Războiul reunirii naționale din 1941-1944, condus de Mareșal?”

prof. **Gheorghe Buzatu**

„Suntem singura țară din toate cele din război, amice sau inamice, care duce războiul pe cont propriu“. -

Generalul **Ion Negulescu**, ministrul de Război

Antonescu n-a făcut 23 august pentru că n-a vrut să-și calce cuvântul dat lui Hitler. Nu este adevărat. În politică nu există cuvinte de onoare și promisiuni; patria este cea care îți dictează ce trebuie să faci. De fapt, n-a mai avut energia necesară. Acest lucru l-a notat un singur colaborator al mareșalului – generalul Gheorghe Ioan, ambasadorul lui special la Berlin, care scrie în memoriile sale că Antonescu nu mai era cel din 1942, era vlăguit. Profesorul Nicolae Iorga și mareșalul Ion Antonescu au fost două personalități macroistorice și merită să fie analizate, fiindcă amândoi sunt uriași, amândoi au multe lucruri bune, dar și rele. Istoria trebuie să extragă învățăminte pentru politică, pentru viitor. Pentru că Antonescu a vrut binele țării, dar a ieșit rău.

Șerban Milcovianu

„Iar ție, popor ingrât, nu-ți va rămâne nici măcar cenușa mea”

Mareșalul Antonescu la Procesul Marii Trădări Naționale

23 august 1944

Contextul politic intern și internațional

Timp de peste patru decenii, până la căderea regimului comunist, 23 august a fost Ziua Națională a României. Ea era celebrată prin defilări ale armatei, manifestații organizate de către Partidul Comunist și prin serbări populare câmpenești în care cuvântul de ordine era consumul de „mici și bere”. Data de 23 august 1944 a reprezentat, pe de o parte ieșirea României din războiul împotriva Națiunilor Unite, acest eveniment marcând, pe de altă parte, și începutul asaltului comuniștilor asupra instituțiilor statului român.

Bătălia de la Stalingrad (noiembrie 1942 – februarie 1943) a reprezentat un dezastru pentru trupele Axei. Opinia publică din România și opoziția politică erau împotriva continuării războiului alături de Germania nazistă, iar mareșalul Antonescu însuși a realizat importanța unei înțelegeri cu Aliații. Negocierile privind un armistițiu au fost urgentate. Atât Partidul Național Liberal cât și Partidul Național Tărănesc, prin intermediul lui Iuliu Maniu, cât și guvernul, prin Ministrul de Externe Mihai Antonescu, au căutat soluții pentru un acord cu reprezentanții Angliei sau ai Statelor Unite. Negocierile purtate la Cairo și Stockholm s-au lovit însă de ideea „capitulării necondiționate” a României, propunere refuzată de Antonescu. În acest context, și în condițiile evoluției frontului sovietic în direcția României, în 1944, a fost creat Blocul Național Democratic, o alianță între PN, PNL, PSD și PCR, al cărui obiectiv era înlăturarea lui Antonescu și încetarea războiului. În această ecuație, comuniștii au fost văzuți ca un aliat util pentru câștigarea bunăvoinței URSS, în vederea viitorului acord de pace. Coaliția avea, de asemenea, sprijinul Regelui Mihai și al armatei. La 20 august 1944, Armata Roșie a spart frontul din Moldavia, trupele române și cele germane, începând retragerea. În aceste condiții, lovitura de stat împotriva lui Antonescu trebuia urgentată, pentru ca sovieticii să nu ocupe întreaga țară. În după-amiaza zilei de 23 august 1944, având acordul partidelor politice (inclusiv al comuniștilor), Regele a ordonat arestarea lui Ion Antonescu, ieșirea din Axă și încetarea războiului împotriva Națiunilor Unite. Regele a repus imediat în drepturi o bună parte dintre prevederile Constituției din 1923. La sfârșitul lunii august 1944, trupele sovietice intrau în București și erau întâmpinate de un guvern militar din care făcea parte un singur reprezentant comunist. La 12 septembrie 1944, era semnată, la Moscova, Convenția de Armistițiu dintre România și Puterile aliate. Prevederile ei erau dintre cele mai dure și acordau, prin formulările și conținutul lor, întâietate sovieticilor. În octombrie 1944, prin acordul de procentaj de la Moscova, britanicii au decis să lase total sovieticilor prima opțiune în configurarea politică a României postbelice. S-a creat, practic, un nou context politic în care, cu sprijinul Armatei Roșii, comuniștii autohtoni au început să-i impună prezența în instituțiile statului, fiind cooptați la guvernare încă din primele două guverne post - 23 august, conduse de Generalul Constantin Sănătescu. La începutul lunii octombrie 1944, PCR împreună cu organizațiile care gravitau în jurul său s-au unit sub umbrela unei structuri social - politice intitulate Frontul Național Democrat.

Cf Raluca Grosescu

– *O istorie a Comunismului din România*, Editura Polirom, 2009, p. 24-25

„Pe plan general, acțiunea militară română a dus la prăbușirea întregului front al Wehrmachtului în sud-estul Europei și anume:

- a) Trupele române au ținut sub control și au oprit încercările unităților germano-ungare de a înainta spre linia Carpaților;
- b) Frontul sovietic a făcut un salt de 500-600 km, în mai puțin de trei săptămâni, fără a întâmpina, practic, vreo rezistență. Drumurile erau deschise de Armata Română.
- c) Wehrmachtul a fost obligat să evacueze repede Bulgaria, apoi, în următoarele cca opt săptămâni, Grecia (inclusiv, Creta și celelalte insule din Egeea), Macedonia, Albania, Serbia și o parte din Bosnia;
- d) Durata războiului european a fost evident, scurtată, întrucât aprovizionarea Reichului cu petrol din România a fost întreruptă;
- e) Pe plan politic, exemplul României a fost urmat, la scurt timp, de Finlanda, apoi de Bulgaria, mai târziu și de Ungaria.”

Cf Dinu C. Giurescu, *Guvernarea Nicolae Rădescu, 1996*, în *O istorie a Comunismului din România*, Editura Polirom, București, 2009, p. 24

Pe lângă istorie

Ne aflăm la ședința Consiliului Superior al Oștirii, în dimineața zilei de 16 iunie 1941. Aceasta a fost convocată de ministrul de război Iosif Iacovici, pentru a-l opri pe viitorul mareșal Antonescu să treacă Nistrul și să angajeze România într-un război ideologic dincolo de granițele noastre. Cu un sfert de oră înainte de deschiderea ședinței, acesta i-a convocat în cabinetul lui pe generalul Aurel Aldea, comandantul

Corpului 7 Armată Sibiu, și pe generalul Nicolae Ciupercă, comandantul Corpului 4 Armată Iași, și le-a spus așa: „**Nebunul și-a luat angajamentul față de Hitler să mergem cu armata până la Vladivostok, asta înseamnă să ne distrugem armata cu marșurile, și o țară fără armată e o țară fără independență. Nu-l putem opri pe nebun, decât punându-l în fața votului unanim al Consiliului Superior al Oștirii și să ne oprim pe Nistru.**”

Ședința aceasta mi-a fost relatată personal de generalul Aurel Aldea. Așadar, reproduc o mărturie de primă mână.

Antonescu a vorbit 20 de minute, timp în care a relatat ce a discutat cu Hitler, ce reprezintă pentru noi pericolul imperialismului rusesc de 300 de ani, despre obligația noastră de a extermina comunismul, despre hotărârea pe care a luat-o, transmisă prin șeful de Stat Major Alexandru Ioanițiu, de a porni la războiul antisovietic. În relatarea lui se vedea o

nervozitate, pentru că Antonescu întotdeauna a fost mare și niciodată mic, iar acum avea senzația că este chemat să dea raportul unui for superior lui- Consiliul Superior al Oștirii. Se simțea că era iritat și asta explică comportamentul lui ulterior.

După Antonescu, Iosif Iacovici îi dă cuvântul lui Aldea. Iar Aldea spune: „*Da, trebuie să profităm de acest război între ruși și nemți și să ne luăm Basarabia Înapoi. Dar ne oprim pe malul drept al Nistrului, cu arma la picior și așteptăm.*”

Atunci Antonescu a întrebat:

„Pentru ce să așteptăm?”

La care Aldea a venit cu primul răspuns:

„Armata noastră nu este echipată pentru războiul de mare viteză, pe spații imense. Dincolo de Nistru n-o să le fim nemților de nici un ajutor. O să alergăm pe câmpiile Ucrainei, ținându-ne de pulpana nemților. Și o să ne distrugem armata numai cu marșuri.”

La care Antonescu a replicat:

„La est de Nistru armata română va fi echipată la egalitate cu armata germană și nu va exista infanterist român care să meargă pe jos.”- o afirmație dezmințită de realitate.

Atunci generalul Aurel Aldea a venit cu un al doilea argument:

„Un război nu poate fi făcut decât în conformitate cu instinctul național și cu susținerea opiniei publice. Opinia publică susține războiul de eliberare a Basarabiei, dar nu susține un război dincolo de Nistru, care nu este al nostru, ci este un război al nemților.”

La care Antonescu a replicat:

„Care opinie publică? Boșorogii ăia de politicieni care au distrus România? Care opinie publică? Oamenii englezilor? Oamenii evreilor? Eu nu fac războiul cu ăștia. Eu fac războiul cu tineretul naționalist al țării care este angajat în cruciada antibolșevică.”

La care generalul Aurel Aldea a ripostat:

„Domnule general, vorbiți de tineretul naționalist al țării. Dar l-ați întrebat sau nu l-ați întrebat? Eu am avut aseară, la mine la masă, pe doctorul Șerban Milcoveanu, asistent universitar și președintele studențimii din toată țara. Și la întrebarea mea, el a răspuns: Până la Nistru da, dincolo de Nistru-nu!”

Această conversație nu a avut loc de fapt, însă generalul Aurel Aldea avea dreptul să vorbească în numele meu. La auzul acestei fraze atribuite mie, generalul Antonescu a intrat într-un acces de excitație psihomotorie unic, așa cum întâlnești numai la azilele de psihiatrie: țipete, urlete, a luat scaunul și repeta continuu:

„Eu mi-am asumat răspunderea. Nici unul dintre voi nu și-a asumat răspunderea. Eu plătesc cu capul. Eu nu admit decât executarea ordinelor mele. Cine se opune, îl extermin. Eu am luat răspunderea.”

Cf.- „Anul patruzeci și unu”- de vorbă cu Florin Constantiniu, Adrian Cioroianu, Teodor Wexler, Șerban Milcoveanu, p. 31-34

Domeniul de la Ghergani al lui Ion Ghica

Astfel se intitulează un studiu remarcabil realizat de regretata Ruxanda Beldiman (1973-2017) - specializată în Istoria artei.

Lucrarea a apărut în anul 2016, la Editura Istoria Artei din București, cu sprijinul generos al doamnei Irina Bossy-Ghica Boulin.

O mărturisire interesantă este postată pe prima pagină și se referă la o scrisoare a lui Ion Ghica adresată prietenului său Vasile Alecsandri, în anul 1867: „Toată lumea dorește să vadă Ghergani. Doi sau trei vizitatori, care au venit să vadă au povestit minunății, iar lumea vorbește în oraș despre bunul-gust, simplitatea și frumusețea micii noastre așezări de la țară”.

Pentru a înțelege mai bine această lucrare, cred că trebuie să cunoaștem personalitatea lui Ion Ghica.

A fost economist, matematician, scriitor, pedagog, diplomat și om politic. Ion Ghica a fost prim-ministru de cinci ori.

Membru titular al Academiei Române din 1874 și președintele ei de mai multe ori. Capodopera sa de scriitor este considerată lucrarea: Scrisori către Vasile Alecsandri.

Fig. 1 Ion Ghica și Vasile Alecsandri la Constantinopol în 1850

Face studii la Paris, unde obține bacalaureatul în litere la Sorbona, în 1836. Urmează Școala de arte și manufacturi (1836-1837) și în anul 1838 devine absolvent al Facultății de Științe din Paris, cu o diplomă în științe matematice. Este și absolvent al Școlii de Mine, unde obține diploma de inginer de mine, în 1840. La Paris face cunoștință cu Vasile Alecsandri și Alexandru Ioan Cuza. Împreună cu Mihai Kogălniceanu, Negruzzi și Vasile Alecsandri editează revista săptămânală Propășirea.

Se căsătorește în anul 1847 cu Alexandrina Mavros, fiica generalului Nicolae Mavros și a Sevastiței, născută Suțu.

În timpul revoluției de la 1848, Ion Ghica a fost trimis de guvernul provizoriu al Valahiei la Constantinopol, pentru a negocia cu guvernul turc măsurile necesare pentru a preîntâmpina intervenția armatei rusești în Principate.

După înfrângerea revoluției a fost numit de autoritățile turce în funcția de guvernator sau Bei al insulei Samos (1853-1859), unde a reușit să stârpească pirateria. În perioada cât a guvernat această insulă, s-au construit drumuri, s-au înființat școli, inclusiv un pension de fete.

La termiarea misiunii sale, în 1859, a primit de la sultanul Abdul Medjid titlul onorific de Bei (prinț) de Samos.

Fig. 2 Conacul lui Ion Ghica de la Ghergani

În 1859, după unirea principatelor, este solicitat de Al. I. Cuza să devină prim-ministru, pentru o scurtă perioadă. A fost prim-ministru și în timpul lui Carol I al României, în anul 1866.

A fost numit ministru român la Londra, în anul 1881, unde a prezentat scrisorile de acreditare reginei Victoria. A deținut această funcție până la 1 martie 1891, când s-a pensionat la limită de vârstă. A decedat la 7 mai 1897, la moșia de la Ghergani.

Revenind la lucrarea Ruxandei Beldiman, trebuie să menționăm ce afirmă autoarea în Preambul: „Conacul de la Ghergani a fost reconstruit în două etape între 1869-1888, după schițele și viziunea lui Ion Ghica, de arhitectii Dimitrie Berindei (1831-1884) și apoi de George Mandrea (1855-1916), se înscrie ca și alte reședințe boierești din epocă în categoria maisons de plaisance”.

Profilul intelectual și artistic al familiei se reflectă în bibliotecă, cele două plane, vitrinele cu vestigii greco-romane. Călătorind mult în Italia, Ghica a achiziționat piese de mobilier din categoria florentină.

În vara lui 1887, a vizitat la Londra o expoziție italiană, de unde a cumpărat statuia împăratului Traian în mărime naturală, fiind destinată a fi amplasată în parcul conacului. Inventarul făcut în anul 1949 scoate în evidență și 80 de tablouri de mare valoare. La etaj, Ion Ghica a decis să instaleze o galerie a strămoșilor, unde nu a lipsit Grigore Ghica al III-lea al Moldovei (1774-1777), mort tragic, prin decapitare, după ce s-a opus cedării Bucovinei către austrieci. Familia Ghiculeștilor a comandat unor artiști din epocă: Niccolo Livaditti, Joseph Schoefft, Anton Chladek, Theodor Aman, multe lucrări cu efigiile personalităților din familia Ghica.

Biblioteca situată deasupra salonului cel mare avea biroul lui Ion Ghica și adăpostea ediții rare în limbile română, greacă, franceză și engleză, vechi tipărituri românești, colecții de documente din diferite timpuri. Valoarea acestui fond bibliofil era sporită de cărțile din biblioteca lui Nicolae Bălcescu, păstrate cu sfințenie de prietenul său Ion Ghica. Aceste volume din bibliotecă au fost jefuite parțial de armata germană de ocupație din 1917. Ce s-a putut recupera, a ajuns prin intermediul lui Victor Eftimiu și al lui Dan Bossy-Ghica la Academia Română.

Decorul salonului era marcat de un bust de mari dimensiuni a lui Beethoven și altele ale lui Liszt și Mozart. În acest salon, Alexandrina Ghica patrona serate muzicale, unde, printre invitați era și George Enescu, care o acompania la vioară pe amfitrionă, având doar 19 ani.

În salonul de muzică era și o pictură a lui Nicolae Grigorescu, celebra Țigancă, care a fost achiziționată de Ion Ghica direct de la artist, în anul 1872, pentru care a plătit suma de 10.000 de franci. Întors în Principate în anul 1841, Ghica intră în posesia moșiei de la Ghergani, după decesul tatălui său, în 1845. Începând cu anul 1869, Ion Ghica inițiază reconstrucția, amplificarea și supraînălțarea conacului, ridicarea capelei și amenajarea parcului. Localitatea Ghergani apare pentru prima dată pe o hartă în anul 1791.

La Ghergani, până la 1875, au existat două conace. Vechiul conac ridicat pe fundațiile unui edificiu mai vechi și altul construit de Tache Ghica, tatăl lui Ion Ghica, între 1826 și 1831, care constituie aripa de răsărit a vechiului conac, ambele totalizând 15 camere pe un singur nivel.

Ion Ghica a modificat structura moștenită, operând intervenții în două etape. În prima etapă, între 1869-1875, conacul a fost extins pe orizontală cu cinci corpuri și a fost supraînălțat parțial corpul central. Sculptorul Karl Stork (1826-1887) a fost cooptat pentru realizarea unui decor în relief în interiorul conacului.

Fig. 3 Capela Ghica de la Ghergani-anul 1900

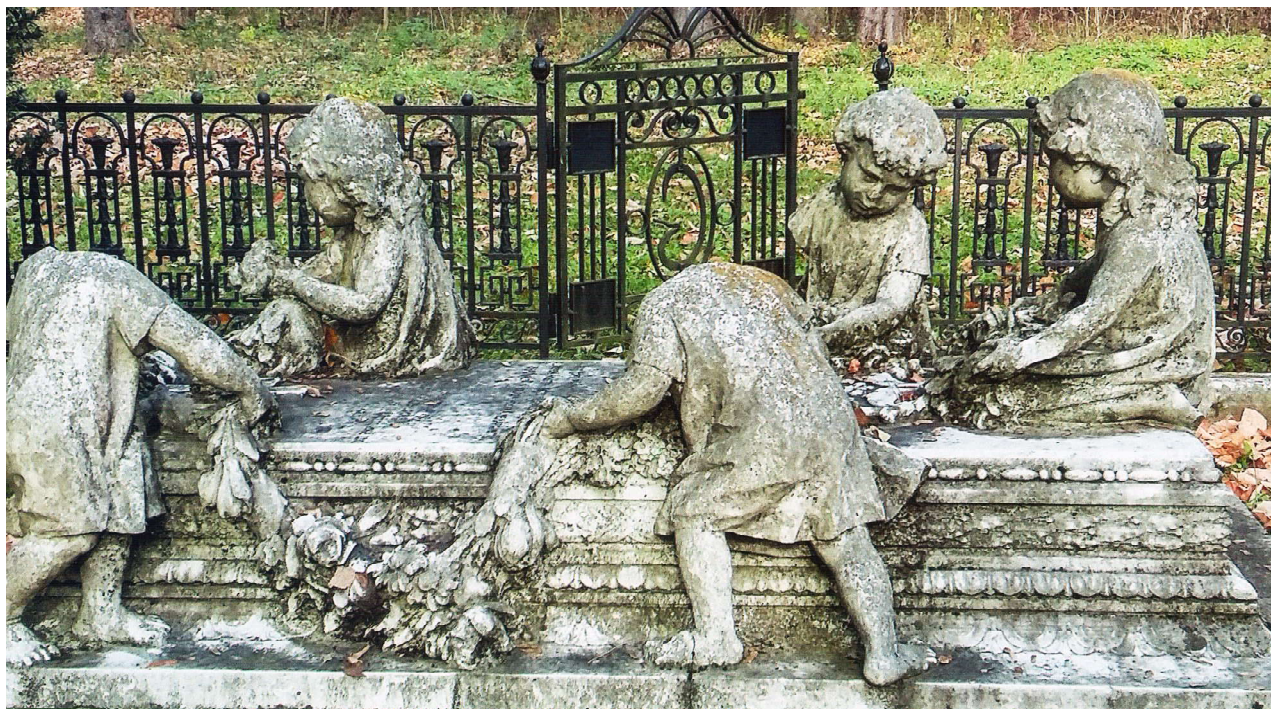

În spiritul tradiției privitoare la reședințele aristocrate, pe lângă refacerea conacului, Ion Ghica decide construirea în parcul domeniului a unui paraclis. Educația primită de Ion Ghica la Școala de Mine, i-a permis să schițeze un plan al capelei în 1869, pe care l-a pus la dispoziția arh. Dimitrie Berindei, care a finalizat planul în anul 1884.

Construcția Capelei Ghica de la Ghergani s-a finalizat în anul 1896, când a fost sfințită și au fost reînhumate în criptă osemintele părinților lui Ion Ghica, Dumitru și Maria.

Capela se compune din două nivele, spațiul liturgic pe un parter înalt și cripta funerară la parter. Sarcophagele din marmură albă au fost executate la Constantinopol și sunt înalte de 1m. Sunt decorate în gust clasicizant, cu ghirlande la partea superioară.

Cele două sarcofage ale soților Gica impuneau prin noblețea materialului și prin volumetria monumentului. Pe cheia de boltă sunt pictate stemele lui Ion Ghica.

Fig. 4 Mormântul Irinei Ghica (1869-1906)

În parcul conacului se află un stejar multiseclar de 300 de ani, aflat în fața conacului.

Mormântul cu sculpturi al Irinei Ghica-Cantacuzino este situat în fața capelei. A fost executat de sculptorul milanez Serafino Bianchi, în 1910.

Monumentul a fost comandat de Nicolae I. Ghica, la decesul soției sale, în anul 1906. Pe lespede sunt figurații după natură dar și cei cinci copii ai prințesei depunând o ghirlandă pe mormântul mamei.

Din păcate mormântul a fost vandalizat în anii 2000, prin decapitarea a doi dintre cei cinci copii

Întregul ansamblu de la Ghergani se află în prezent într-o stare avansată de restaurare.

Important este să păstrăm o amintire plină de respect pentru această familie, care a lăsat o amprentă puternică asupra istoriei României.

INEFABILUL
STĂRILOR
COTIDIENE

Întâlnim în volumul semnat de Clara Tîrcă, *Stradă tristă luminată puternic* (Editura Neuma, Apahida, 2019) o irepresibilă pasiune pentru cuvânt, pentru tot ceea ce pot însemna paginile unei cărți. Asistăm la ipostazieri lirice punctuale care surprind detalii edificatoare pentru universul ideatic al autoarei. Avem senzația unui carusel al stărilor cotidiene, în raport misterios cu anumite nuanțe existențiale inefabile. Se perpetuează tentația transgresării limitelor, pentru a descinde în regiuni aparte:

“sună
salvează-mă
de ziua asta
cu fapte demne
de prima pagină
și oameni
amețiți și triști
ia-mă de guler
și mă du

pe tărâmul celălalt
(al zmeilor din
Basmele
noastre)
doar acolo
captivitatea
este naturală.”

O ironie asumată însoțește fiecare glisare a pasului, în raport direct cu valorile interiorității. Cultivarea paradoxului conduce la situații poetice inedite, acolo unde datele sufletului sunt primordiale. Interacțiune cu exteriorul, de asemenea, are pentru Clara Tîrcă o importanță specială. Versurile volumului, cu aparență minimalistă, conduc nu de puține ori la esențe complexe. Să pătrundem, așadar, în această falie temporală:

“pe ultima sută
ne apucă
inspirația
și râvna
suntem siguri că
dacă am mai face rost
de timp
am găsi cuvintele
lipsă
starea care să
nască idei
fapta care să
revoluționeze
trecutul
doar că nu poți
negocia
un deadline
despre care
nu știi
nimic.”

Gestionarea momentelor vieții se bucură de o atenție aparte. Fecunditatea solitudinii se impune cu un soi de evidență cumva eclatantă. Redimensionările spațio-temporale particularizează prezentul volum al Clarei Tîrcă. Un posibil ideal: “transportarea luminii”. Sunt preconizate mai multe schimbări ale paradigmelor. Registrul nocturn va comporta mereu accepțiuni atipice:

“nu mi-am
început noaptea
am scos-o la licitație
celui care a dat
cel mai mult

*am primit destul
cât
să-mi consum
insomnia
toată ziua
dă-mă
cu apă sfințită
am adus întuneric
pe talpă. ”*

Vor fi mult dorite eliberări, inscriptibile într-un veritabil “act de purificare”. Din când în când, “greutatea unui bocet” aduce în discuție filonul expresionist. Incompletitudinile ies tot mai des la iveală. Nuanțele thanatice sunt tot mai recognoscibile, pe un traseu existențial nu o dată problematizant. Componentele inedite ale realității realizează o interesantă sinteză cu multiplele transfigurări intime. Asistăm la clamate incursiuni în intangibil:

*“nu-s atentă
la dată
când scriu
de ce aș da
importanță
unor cifre
ce expiră
în 24 de ore
dacă ai încerca să le ții în viață
mai mult
toată lumea
te bănuiește de
amnezie
dacă le arunci
înainte de
a li se termina
valabilitatea
nimeni
nu te apreciază
pentru avangardism. ”*

Părțile concluzive ale multor poezii din *Stradă tristă luminată puternic* irump în direcția dezmăginirii. Într-o elocventă caracterizare a Clarei Tîrcă, Horia Gârbea evidențiază: “(...) poeta dă o probă de maturitate cu această nouă carte în care temele primului volum sunt amplificate și aprofundate. Clara Tîrcă nu scrie doar ca să își consume *insomnia*, ci dorește să comunice în chip autentic, să realizeze o construcție în care nu mai încap permutări. Prezența ei în poezie este tot mai convingătoare.”

Pregătirea Bătăliei pentru Armistițiu

După încheierea luptelor din Peninsula Crimeea, având în vedere și rezultatele negocierilor de la Cairo și Stockholm, Mareșalul Ion Antonescu declanșează pregătirea militară a **Bătăliei pentru Armistițiu, care va intra în istorie ca Bătălia Moldovei** din perioada 19-23 august 1944. Perioada 2 aprilie - 19 august 1944 s-a concretizat pe frontul românesc printr-o acalmie prevestitoare de furtună. Trupele aliate româno-germane aveau să pregătească defensiva consolidând frontul, în timp ce sovieticii, la adăpostul unor incursiuni de cercetare prin luptă și mici atacuri locale, își vor desăvârși pregătirile pentru marea ofensivă din spațiul carpato-dunărean. În lunile din vara anului 1944, frontul româno-german se întărise, astfel încât s-a reușit să se respingă atacurile sovietice care erau din ce în ce mai numeroase, trecându-se mai apoi la atac împotriva pozițiilor de plecare la ofensivă ale Armatei Roșii. "Acest mod de a duce lupta a cauzat inamicului pierderi deosebit de mari în oameni și materiale și a redat astfel trupelor proprii, cu pierderi relativ ușoare, sentimentul superiorității", nota generalul Hans Friessner în volumul său de Memorii. Ținutul Moldovei și Basarabiei, ca structură a terenului oferă avantaje importante unei apărări cu frontul orientat spre nord, nord-est, precum și deplasărilor pe direcția nord-sud și invers. Există foarte puține trecători practicabile pentru toate tipurile de vehicule care ar încerca să treacă din Moldova în Transilvania. La 2 august 1944, Comandamentul Suprem Sovietic (STAVKA) a ordonat Fronturilor 2 și 3 Ucrainene să pregătească și să execute o operațiune ofensivă, în urma căruia să fie zdrobit Grupul de Armate „Ucraina de Sud” și să fie scoase din război România și Bulgaria. Planul operațiunii prevedea „încercuirea și nimicirea printr-un atac concentric în clește a Armatei 6 germane în spațiul Iași-Chișinău, zdrobirea Armatei 3 române în spațiul de la nord-est de Delta Dunării și-simultan cu acestea-executarea unei lovituri între Siret și Prut, spre sud, în adâncimea teritoriului României. Alinamentul fortificat Focșani-Nămoloasa-Brăila avea o dezvoltare frontală de 180 de kilometri și se întindea de la Târgul Ocna la Brăila, fiind flancat de obstacole tari precum: malul de sud al Trotușului între Târgul Ocna și Adjud, versantul de vest al Siretului până la Șușița, malul de sud al Șușiței până la Doaga și malul de sud al Siretului până la Dunăre. Între martie 1943 și 15 august 1944, s-a acordat o atenție deosebită fortificării zonei dintre Adjud și Nămolosa, din centrul dispozitivului de fortificații, cel mai expus invaziei sovietice. Malul Siretului a fost curățat de hățișuri de copaci pentru a se putea ușura, astfel, vizualizarea inamicului, iar cazematele au fost camuflate cu valuri de pământ, cu plasă și plantații de foioase. La 23 august 1944, în zona fortificată FNB se aflau nouă batalioane de infanterie fortificații, instruite să ducă lupta în lucrări de fortificații, peste care ar fi urmat să se transpună maximum de 12 divizii. Linia de apărare Focșani-Nămoloasa-Brăila reprezenta unul dintre „cele mai tari puncte pentru apărarea strategică a Europei”. În cursul lunilor de vară, se va face

totul pentru a se îmbunătăți instruirea și înarmarea trupelor române. Au fost repartizați instructori germani pe lângă unitățile române și s-a livrat armament german. Divizia 1 blindată „România Mare” a fost dotată cu tancuri germane. În lunile mai-iulie 1944, s-au făcut lucrări de realizare a terenului și de o parte și de alta. La sfârșitul lui iulie 1944, poziția ocupată de trupele româno-germane era bine organizată. Între Târgu-Frumos și Iași, însă, traseul era defectuos, pentru că în mare parte această poziție se găsea pe o pantă lină, iar creasta înălțimilor era în posesia sovieticilor. Valea Siretului era închisă la vest de Târgu-Frumos cu fortificații betonate. În privința unităților sovietice putem consemna faptul că ele erau diferite unele de altele. Soldatul sovietic era deosebit de rezistent și lipsit de pretenții, luptând în mod conștient și fanatic pentru ideea sa politică, însă nu prea era capabil de acțiune independent, pe baza chibzuirii sale proprii în cadrul tactic dat. Cei care au înfruntat asaltul infanteriei sovietice, în acei ani, aveau să-și amintească de faptul că aceasta șovăia de multe ori la atac, în condițiile în care artileria nu zdruncinase puternic pozițiile inamice, iar tancurile nu precedau atacul. Pentru a se mări dorința de atac, era folosit alcoolul, iar comisarii politici îi mâneau de la spate. Veteranii germani ai luptelor din Est își aminteau că soldații sovietici nu rezistau dacă erau atacați de tancuri germane, iar în apropiere nu se găseau tancuri sovietice care să-i apere. Organizarea de către germani a primei poziții de apărare avea să fie completă: la trecerea peste Prut au fost pregătite capete de pod pe malul de est, care în caz de retragere, să fie ocupate de trupe de acoperire, pentru ca frontul să se poată retrage, în caz de nevoie, în mod planificat. În spatele frontului au fost organizate depozite mascate de muniții și materiale, iar trupa a fost instruită continuu în spatele frontului, în special echipajele de tancuri românești. Viceamiralul Brinkmann, comandantul „Admiral Scwarzes Meer” a primit misiunea operativă de a intercepta un eventual desant maritim sovietic, mai ales în zona de coastă dintre vărsarea Niprului și a Dunării, pentru a proteja, astfel, Subgrupul de Armate „Dumitrescu” împotriva unui eventual atac sovietic dinspre sud, care i-ar fi tăiat legăturile cu România. „Admiral Scwarzes Meer” a elaborat, la mijlocul lunii august 1944, planurile de intervenție pentru cazul în care trupele terestre ale Grupului de Armate „Ucraina de Sud” ar fi fost puse în situația de a se retrage pe alinamentul Dunăre-Carpați. În memoriile sale, generalul-colonel Hans Friessner aprecia că „s-a făcut tot ce, după aprecierea omenească, se putea face pentru a respinge un adversar superior.” **Toate aceste elemente relevă faptul că în ciuda superiorității în oameni și materiale, Armata Roșie putea fi întârziată în înaintarea sa, ba chiar oprită pe o eventuală linie de armistițiu, pe care Mareșalul Antonescu încerca să o negocieze cu guvernul de la Moscova.** –

cf. Constantin Corneanu - „Sub Povara Marilor Decizii”, editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2010, p.449-456.

HOTEL METROPOL

De la Hanul lui Țigănuș

Povestea Hotelului Metropol din Galați a început încă de pe vremea când pe locul lui se ridica, în buricul târgului, Hanul lui Țigănuș, al cărui proprietar, moșierul Theodor Athanasiu, negricios la piele pentru a-și merita porecla, om cu cheag, procopsit și apropiat Domnului de la Iași, s-a dus

Vodă Sturza, de care se învredniciseră cândva, nu se cuvenea.

Când a început războiul Crimeei, hanul i s-a umplut de militarii ruși care năvăliseră pe nepusă masă. Și cum iarna n-aveau lemne, au pus pe foc scaune, mese, dușumele, cercevele... Se îmbătau și nu mai nimereau toaletele, urinau pe holuri. Era acolo un miros și o infecție de nedescris. Războiul scoate din om tot ce e mai porcesc. Smarandei îi venea să-și ia lumea în cap.

într-o bună zi la Domnul Cel de Sus, lăsându-și averea și hanul pe mâna fiicei sale, Smaranda. Fire plâpândă, visătoare și nepricepută într-ale afacerii, unde mai pui și proaspăt divorțată de Aga Gheorghe Hermeziu, care cheltuia la cărți într-o noapte cât agonisea hanul într-o lună, biata Smaranda s-a văzut dintr-o dată nevoită să se descurce, fiindcă moștenirea nu e totdeauna un răsfăț, iar banii i se scurgeau printre degete ca nisipul Dunării. Mai avea de îngrijit și moșia de la Voinești de Berești, și casele de pe Ulița Municipală, zisă „a lui Țigănuș” - Lahovari ori Poștei de mai târziu “- și nu îndrăznea să înstrăineze avutul rămas de la tătâne-său, iar să profite de relația cu

Asta s-a întâmplat până la venirea în oraș a generalului Nikolai Andropovici Gardeef, un înalt ofițer din garda țarului, căruia Smaranda a avut curajul să-i iasă înainte și să reclame comportamentul soldaților lui. Nu spera să fie ascultată, dar măcar s-a răcorit. Spre marea ei surprindere, generalul a dat ordin să fie pedepsiți toți cei care își bătuseră joc de hanul cucoanei care i-a găzduit și să nu plece până nu curăță și desinfectează toată murdăria pe care o pricinuiseră.

Se zice că, de bucurie și impresionată până la lacrimi de gestul ofițerului, Smaranda și-ar fi arătat recunoștința față de acest binefăcător al ei și, în final,

ce credeți, s-a și măritat cu el, devenind Madame Smaranda General De Gardeef, nume cu care a condus mai departe hanul, printr-un administrator, firește.

Între timp, municipalitatea, cu primarul Costică Vârlan în frunte, a dispus ca maidanul de gunoaie de peste drum de han - dar și de clădirea Primăriei și a Pârcălăbiei, unde urmau a se ține alegerile pentru Divanul ad-hoc - să fie curățat, asanat și în locul lui să se amenajeze un parc, cu pomi plantați, rondouri de flori, cu fântâni, alei, bănci și felinare. Zona începea să se înfrumusețeze și să se anime. Apropiatele alegeri strângeau la Galați mulțime de români aprinși de ideea Unirii celor două Principate. După alegerea lui Vodă Cuza ca Domn al Țărilor române, Pârcălăbia s-a mutat în noua clădire de pe strada Brăilei, de lângă biserica Sfântul Ioan.

M a d a m e Smaranda De Gardeef, generăleasa, căpătând curaj, a făcut și ea o cerere către onor Primăria comunei, să refacă stricăciunile clădirii provocate de armata rusă și, ce să vezi, Primăria chiar a binevoit ca hanul să fie reconstruit, și nu de oricine, ci chiar de Oscar Schwab, arhitectul Comisiei Europene a Dunării, care a

cerut în numele proprietăresei, o autorizație „pentru a reconstrui, ZISUL HAN TIGANUȘ, de la intersecția străzilor Domnească cu Municipală. Odată cu cererea, la 3 mai 1868, municipalitatea a primit și planurile reconstrucției, avizate de arhitectul I. Gruber.

Nu trecu mult și un alt război ruso-turc-român izbucni, în 1877-78, iar bravul general al coanei Smaranda, pornit iarăși la luptă, a întâlnit un obuz sau un glonț rătăcit și nu s-a mai întors. Smaranda, văduvă, s-a trezit din nou singură,

zbătându-se cu apriga concurență în orașul unde hanurile se înmulțeau ca ciupercile după ploaie. Timpul trecea, nu mai era tânără, frumusețea i se cam ofilise, nu mai avea nici energia de altădată, hanul cerea mereu reparații și înnoiri, banii se duceau ca pe apă, puterile îi scădeau. Stătea mult timp încuiată în camera ei și scria, scria, scria. Își scria amintirile, ca să nu mai fie singură. Tatăl ei avea o vorbă: „Nu te scârbi de neizbândă! Când se închide o ușă, o alta se deschide.” Și iată că într-o bună zi - era prin luna mai, cu tei înfloriți și speranțe răvășite- pe când ședea în holul mare de la parter și privea pe geam trecătorii, așteptând nici ea nu știa ce, ușa se deschise și un domn între două vârste își făcu apariția. Înalt, elegant, cu joben și baston subțire, cu cravată și lanț de aur la butonieră, cu barbă castanie și mustață tip avatar, cu ochi albaștri străcitori și privire jovială, ei bine, acest om îi adresă disperatei proprietărese... propunerea salvatoare.

Hotel Metropol - Începuturi

Se vede bine că madame Smaranda de Gardeef știa cum să se roage la Dumnezeu, pentru că rugăciunile ei chiar au fost ascultate. Minunea s-a întâmplat. Acum nu știa cum să mulțumească pentru pleasca ce a dat peste ea, fiindcă cel care intrase în hanul ei era omul

providențial de care avea nevoie. I-a cerut să-i vândă hanul, pe un preț bun, fără tocmeală, și n-a mai stat pe gânduri, a vândut, i-a vândut tot: și hanul și toate proprietățile din Galați, ba chiar și cele de la Voinești. Îi rămăneau casele de la Odessa, moștenite de la răposatul general, fie-i țărâna ușoară, și ceva pământ, așa că a lichidat aici ce avea de lichidat, s-a îmbarcat pe un vapor și dusă a fost.

Beneficiarul acestei colosale tranzacții nu era altul decât Ioan (Jean) D. Hangioff, bulgar de origine și brăilean prin sedere, vajnic luptător în Războiul pentru

Independență, rentier chivernisit, cu soție și doi copii, fată și băiat. Intenționa ca la măritișul fetei s-o înzestreze cu proprietățile din Brăila, iar el, cu nevastă și fecior, să se mute la Galați, pe lângă fratele Dimitrie. Așa că a colindat pe străzile principale ale orașului și s-a oprit la ușa celui mai central han. Când a întrebat dacă nu cumva se vinde, parcă i-a ieșit un porumbel din gură. Demersurile s-au făcut repede și în scurt timp domnul Hangiof, la 58 de ani, devenea gălățean cu acte în regulă, câștigând și stima concitadinilor prin hotelul de lux pe care îl ridica în centru, chiar lângă parc. E drept, era venetic, dar gălățenii se obișnuiseră cu veneticii, fiindcă oriunde te întorceai, numai de ei dădeai.

Domnul I.D. Hangiof a urmat calea legală. În 1893 solicita o autorizație primarului Virgil Poenaru de a ridica pe vechea temelie a hanului o clădire modernă, parter cu două etaje, în proiectul căreia se specifica, printre altele: „zidăria principală va fi de două cărămizi, restul de una și jumătate cărămizi, lucrată cu mortar de var și nisip. Acoperișul va fi învelit cu tablă.” Așadar, se relua totul de la zero, cu o arhitectură nouă, ceva a la Côte d’Azur, care să dea tonul celor ce se vor mai construi în Galați, asigurând confort și eleganță. Proiectul prevedea două etaje cu 38 de camere, băi, toalete, lumină electrică, încălzire cu sobe de teracotă în fiecare cameră, culoare largi, scări și ascensor. Lucrările au durat peste cinci ani. Încă nu erau gata în 1897, când proprietarul primea din partea statului înalta distincție de Cavaler al Ordinului „Coroana României” pentru meritele ce i se recunoscuseră în război. Recunoștința cam târzie, dar binevenită. Iar peste un an, pe vremea primarului Constantin Ținc, imobilul numit „Hotel Metropol”, categoria I-a, îi era înmănat „la cheie”.

Peste încă un an, în noiembrie 1899, Ion D. Hangiof, „bătrân rentier cu tabieturi”, domiciliat în Galați, pe strada Domnească 95, își mărita fata, pe Antoneta, cu Petrea T. Minculescu, comerciant din Ploiești, și o înzestra boierește cu: 10.000 lei bani peșin, trusou de 5.000 lei, plus imobilele: Hotelul Constantinopol din Brăila, strada Danubiului No. 1, cu magazia aferentă de pe Mărfurilor și cu locul de 3 metri, servind de intrare, precum și o casă cu tot locul ei, în același oraș, pe strada Rosetti No. 17.

La Galați, familia Hangiof era printre cele mai respectate. Fiul său, Michael, ieșit inginer cu studii la Universitatea din Zürich, desăvârșea, în 1901, împreună cu Preasfințitul Partenie Clinceni al Dunării

de Jos, recepția la Palatul episcopal din Galați. În 1908, fratele lui Ioan, Dimitrie Hangiof era vicepreședintele Consiliului județului Covurlui. Iar Ioan D. Hangiof își conducea afacerile și hotelul precum văzuse el prin vest și se pricepea mai bine. Primea clienți numai unu și unu, studenți, funcționari, negustori, doctori, artiști și alte profesii onorabile, iar parterul l-a închiriat unor activități comerciale. S-au perindat pe acolo un pălărier cu „Noul Magazin”, un croitor cu „Croitorie de Lux”, un frizer cu „Coafor de dame”, un podgorean cu vinuri alese pentru clienții hotelului la „Podgoria”, farmacia „Hygeia”, mai târziu, „a Curții Regale”, cofetăria „La bunul gust” și alții și alții.

Deviza lui era: „Felul de a trăi este un mod de a fi”. Iar reclama care-l reprezenta în gazetele locale suna îmbietor: „Hotel Metropol. Situat în centrul orașului. 2 fațade: Str. Domnească nr.25 și fațada Parcului Municipal. Camera de la 60 lei. Serviciu atent. Baie în hotel, camere luxoase, ascensor și un arab liliputan la intrare”. Hotelul funcționa în cele mai bune condiții, făcând cu brio față concurenței, fiindcă numai pe Domnească erau, la rând, o sumedenie de așezăminte similare, care mai de care: Grand, Bristol, Continental, Concordia, Monopol, Louvru, Imperial... E adevărat, nu avea și restaurant, dar clienții lui, dacă vroiau un vermouthe sau un șnaps, n-aveau decât să treacă strada la restaurantul „Suré”, unde găseau după gust aperitive și un un menu bogat, iar alături, la „Elizé”, bomboane englezești câte vrei, prăjituri și cornete cu chocolată de la Viena!

Problema era că, odată cu ridicarea statutului de port franc al orașului Galați, criza economică a afectat și afacerile hoteliere. Totuși, hotelul Metropol rezista pe poziție. Și a rezistat și după tragedia care l-a lovit ca un blestem. Dar să nu anticipăm!

După atentatul de la Sarajevo, apele Europei începeau să-și caute albiile. I.D. Hangiof, om cult și de viță nobilă, ocolea însă parti-pris-urile politice. Oricât ar fi vrut conaționalii lui din oraș să-l atragă în cercurile lor, nu se lăsa dus. Dar, nu știți?, când e să vină valul, vine cu gunoaie și la grămadă și înghite tot!

Orice s-ar întâmpla, nimeni de la sudul Dunării, dar nici din diaspora, nu adora perspectiva alianței Bulgariei cu germanii și cu otomanii într-un eventual război. Cu Anglia, Franța și Rusia era altceva, mai ales că mulți erau de părere că Bulgaria își căpătase independența datorită Rusiei și nu se făcea acum să-i întoarcă spatele. Unul dintre aceștia se pare că ar fi fost și Ioan.D. Hangiof, proprietarul de la

Metropol de Galați, așa că recenta lui plimbare pe un vapor al companiei maritime „Prințul George Gagarin” până la Odessa a fost percepută ca prilej de negocieri cu „frații” de la Răsărit.

Numai că cei ce-i urmăreau mișcările, după ce au aflat că s-a cazat în centru, la Hotel de Londres, i-au pierdut urma. Cu cine s-a întâlnit, ce au vorbit, a rămas un mister. Având în vedere obișnuitele lui afaceri, putea foarte bine să fi încheiat o tranzacție cu cherestea sau cu cereale. Dar pericolul unei presupuse alianțe cu Rusia, chiar ipotetic, plana în aer și era de neacceptat, mai ales pentru cei care considerau că Imperiul Rus n-a făcut mare lucru pentru ei și se atașaseră guvernului condus de premierul Vasil Radoslavov, care opta pentru alianța cu Imperiul German și cel Austro-Ungar, chiar dacă asta presupunea să-i ia și pe otomani în aceeași barcă.

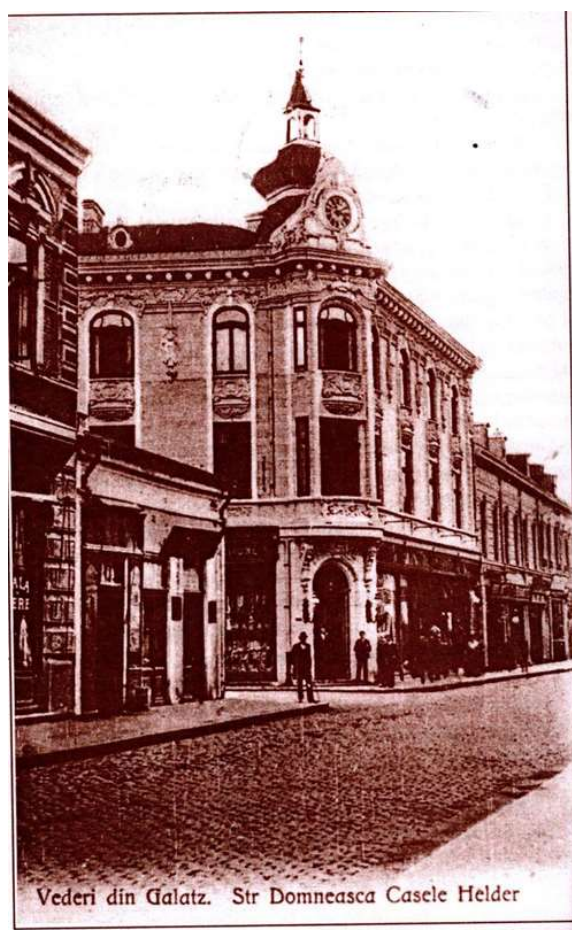
Și lucrurile au luat o întorsătură stranie. La puțin timp după întoarcerea din această călătorie, într-o seară de toamnă a anului 1915, mai precis pe 8 noiembrie, pe la orele 6 și jumătate, când domnul Hangiof dădea ultimile instrucțiuni menajerei sale, Ludviga, înainte să plece acasă, doi indivizi înarmați cu topoare au intrat printr-o dependință a hotelului și unul s-a năpustit asupra bătrânului, altul a atacat-o pe menajeră, după care au furat ce bani au găsit prin sertare și s-au făcut nevăzuți.

A doua zi, ziarele scriau deja că autorii oribilei crime au fost descoperiți. Pe atunci, poliția știa cum să-și facă datoria. Prinderea infractorilor s-a derulat dramatic, ca un episod de film, relatat cu lux de amănunte de presa locală, preluată apoi și de presa centrală. Autorul faptei, Dănilă Dimitru, urmărit de gardianul Costică Nicolae până în Grădina publică, văzând că este încolțit și nu mai are scăpare, și-a zburat creierii cu un revolver. Complicele lui însă, Gheorghe T. Palade, cel care a atacat-o pe Ludviga, trăia, ca și Ludviga de altfel, și urma să-și primească pedeapsa cuvenită. Iar pe Janeta Teodorescu, concubina lui Dănilă, femeie de serviciu la Hotel Metropol, prima prinsă și trasă de limbă, cea care a facilitat pătrunderea celor doi în incintă, au așteptat-o ani grei de pușcărie. S-a întâmplat într-o vineri. Sâmbătă, dl Ioan D. Hangiof nu mai era. Nu mai era un om care a făcut numai bine acestui oraș. Nu mai era o amenințare pentru nimeni. A murit la 81 de ani, asasinat într-un mod neașteptat și barbar de mâna unor tâlhari necunoscuți, fără să i se cunoască vreo vină. Oare

doar furtul să fi fost scopul atacului? După „sinuciderea” principalului vinovat, întrebările s-au înmulțit: „De unde avea pistol un nenorocit ca Dănilă?” „Păi, dacă avea, de ce l-a atacat pe bătrân cu toporul?” „Era al lui sau i-a fost dat?” „Atunci, înainte sau... după?” Întrebări stupide, firește, la care, din 1915 și până astăzi, nimeni nu s-a învrednicit să dea vreun răspuns opiniei publice.

Hotelul Metropol a trecut în proprietatea inginerului Michael Hangiof, care după tragicul eveniment l-a dat în administrație lui Arthur Schwartz, păstrându-i structura și prestanța în centrul orașului. Până la cel de al doilea război mondial, tot el deținea și Cinema Francais, pe Lahovary, ridicat pe locul fostei Pârcălăbii, fostă proprietate a lui Theodor Athanasie, zis Țigănuș, moștenită de Smaranda și cumpărată de tatăl său, odată cu hanul.

Toate astea... până în noaptea de 24 spre 25 august 1944, când nemții în retragere s-au răzbunat pentru trădare și au transformat centrul orașului în ruină, iar Hotelul Metropol din Galați a devenit și el o amintire.

STUDIU ÎN CLAROBSCUR

Ghiță NAZARE

Matematician, informatician, scriitor și editor, gălățeanul Petre Rău a semnat, recent, o nouă carte, a douăzeci și cincea, *Studiu în clarobscur**. De la debutul editorial, care a avut loc în anul 1996, cu volumul de poeme *Anul cub*, Petre Rău a abordat forme diversificate de creație: roman (*Mogoșoaia* - istoria unei tragedii, *Evanghelia după potop*, *Orologiul de nisip*), versuri (*Întârziata vestire*, *Eden în cădere*, *Comisele iubiri*), eseuri (*Oglinda lui Eminescu*, *Autograf etc.*), critică literară (*Portretul cărții românești/ Destinul cărții românești/ Prefața cărții românești*, trei volume), umor (*Softangiul român*), monografie (*Născut în zodia Nicorești*) etc. În recentul volum, Petre Rău realizează o construcție literară inedită formată din 15 nuvele și eseuri (*Umbra lui Dionisie*, *Blestemul*, *Mistrețul*, *Înghețul*, *Verde vale de rai*, *Sergiu*, *Devorațiuni pe portativul sufletelor*, *Bunicul Constantin*, *Iarna tragerilor*, *Suflare lină*, *suflare divină*, *Bătrânul*, *Salt în gol*, *Tăcerea pașilor în doi*, *Semnătura corporală și Strop de suspin*), conturând un tablou de viață reală cu lumini și umbre, împrumutând parcă, chiar în titlu, ideea din pictură și grafică, clarobscurul.

Primul text, intitulat *Limba lui Dionisie*, ne lasă să înțelegem că și trimisul lui Dumnezeu pe pământ, preotul Dionisie, este și el om, cu bune și cu rele. Pe lângă treburile sfinte săvârșite de preot, pentru care „lumea îl știa de preot bun”, care avea acasă o preoteasă tânără și frumoasă și doi copii minunați, nutrea o iubire pătimașă pentru Natalița, femeie de serviciu la școala din sat, săteancă evlavioasă, „un model de comportament desăvârșit de bună creștină”, al cărei bărbat era însă „cam molatic și ursuz, care nu prea îi purta de grijă”. (p.19). Pe urmele preotului și ale Nataliței, pe post de „spion”, era paraclisierul Toader, prin intermediul căruia aflăm întâmplările lumești din cuibușorul de iubire dintre cei doi, săvârșite

fie în plină zi, fie în întunericul nopții sau sub clar de lună. Moș Toader, om cu multă experiență la viața lui, „era convins că demonul din duhovnicul satului se întărea din ce în ce mai mult” și „deslușea în ochii Nataliței chemarea spre păcat”. (p.21).

În *Blestemul*, autorul surprinde o trăsătură adesea caracteristică lumii rurale, vrăjmășia, cearta dintre o familie rău famată, rea, dușmănoasă, familia Pazvante, „în casa căreia se aciuase necuratul” și restul consătenilor, fapt pentru care „pe toți aceștia i-a ajuns blestemul” și „mai toți s-au prăpădit rău de tot”. „Nu scoteau două vorbe din gură fără să ne înjure, fără să ne scuie și să ne batjocorească”, se lamenta unul dintre vecini. (p.32). Dintr-o altă povestire, *Mistrețul*, aflăm despre lupta pe viață și pe moarte dintre locuitorii unei comunități și o turmă de mistreți care adesea făcea prăpăd printre culturile și animalele oamenilor, temă permanentă de discuție la crâșma satului, precum odinioară se dezbătea politica la fierăria lui Iocan din „Cel mai iubit dintre pământeni”, de Marin Preda. Un exemplu este edificator: Când năvăli monstrul, Ionel se feri cum putu mai bine din fața lui, sprijinindu-se într-un genunchi și ocolind colții înfricoșători care se îndreptau vijelios spre pieptul său. Sări iute în picioare și aruncă plasa de frânghii înspre botul animalului. Se încordă și trase cu putere, dar porcul se opinti și încercă să-l muște. Se rotiră un timp, îl agățase în laț și simțea cum fiara turbează de furie. Se luptaseră aprig, răscolind iarba uscată și inroșită. Într-un târziu, pricepu că puterile pocitaniei au mai slăbit. Încercă să-l răstoarne, dar haidamacul era prea greu și se ținea bine cu burta pe arătură. Smuci însă de câteva ori din laț, înțelegând că dacă ar trage mai tare, l-ar fi putut culca pe o parte și atunci poate ar fi avut prilejul să-l lovească în plin cu lama cuțitului. (p.50).

„Dorul meu după locurile de baștină-adevărate minuni ale lumii pentru ochii mei și pentru memoria mea veșnică tresaltă neconținut”, declară Petre Rău în excelentul eseu *Verde vale de rai*, care dă valoare întregului volum, sentiment pe care-l evocă autorul și într-o temeinică monografie a locurilor natale, „Născut în zodia Nicorești”. Lui Petre Rău îi place chiar să filozofeze pe tema DORULUI, considerat atribut nepereche, exclusiv al românului, deși „dorul - scrie acesta se manifestă la fel oriunde în lume, chiar dacă oamenii îl numesc altfel: nostalgie, alean, melancolie etc.”. Dorul, continuă autorul, este „ca un plâns pe dinăuntru, exprimare cu largi reverberații și trăiri greu de exprimat în cuvinte. „Dorul meu, scrie metaforic Petre Rău, se manifestă ca o petală în dans de fluturi pe aripile inimii. Dorul mi se întâmplă când prea plinul existenței mele

sufletești începe să se reverse în prea golul inimii mele”. (p.83). Inspirat parcă din Radu Gyr, Petre Rău continuă în același spirit: „dorul meu de fericire se confundă aproape mereu cu dorul după valea mea de rai Siretului și așteaptă orice prilej de împlinire vremelnică. Dorul meu e mereu în căutare de alint, sperând că îmi (re)aduce liniștea sufletească” (p.85).

Multe dintre cele 15 texte, în special din partea a doua a volumului, reprezintă amintiri de suflet din copilăria autorului (Bunicul Constantin, Bătrânul, care prin felul de a fi seamănă cu bunicul Constantin, Tăcerea pașilor în doi etc.) sau mărturisiri din dragoste, dovedite prin semnăturile ultimelor texte, „Semnătura corporală” și „Strop de suspin”: Cu multă dragoste, Umbra ta cea de toate zilele și Al tău plâns.

Și acest volum pune în valoare un scriitor consacrat, autentic, Petre Rău, care stăpânește foarte

bine rigoarea și valoarea cuvântului, realitatea timpului pe care-l trăiește, care dovedește polivalența formelor de creație abordate de autor, stilul captivant, ideatic al acestuia, fapt relevat și de prefațatorul cărții, Constantin Oancă, și el un artist al cuvântului: „Volumul de față se încadrează la realism, pentru că vine din lume, lume care gândește mai mult prin efecte, după cum și moartea o spune și bine-i pare, că altfel nu-și va mai avea rostul pe lume, pe când așa, între toți morții, numai ea rămâne vie.” (p.8).

Drum bun spre lectură cărții semnate de gălățeanul Petre Rău!

*Petre RĂU, Studiu în clarobscur, Editura InfoRapArt, Galați, 2020

Petre Rău

Studiu în clarobscur

Editura **InfoRapArt**

Interviu cu Dan Alexandru Condeescu

In memoriam

(n. 15 februarie 1950, București - 15 august 2007, București) a fost un antologator de ediții, critic, istoric și stilist literar român, eseist, director al Muzeului Literaturii Române)

-Fiecare clipă petrecută cu Nichita era minunată, era frumoasă... când Nichita era un om firesc, avea umor...

-Nichita era un bărbat frumos... dădea mereu impresia unui bărbat foarte frumos... devenise monumental...

-Nichita este un poet citit, dar... aici e problema, nu este neapărat și înțeles...

-Nichita era un om firesc, avea umor.

A.B.- Domnule Dan Alexandru Condeescu, mă bucur să vă revăd din nou, ne întâlnim la „Zilele Nichita Stănescu” de la Ploiești.

- Dragă poetă Angela Baci, și eu mă bucur să vă revăd aici, Nichita a reușit întotdeauna să-și adune prietenii în jurul lui.

A.B.- Doresc să vă felicit pentru premiul pe care tocmai l-ați primit, ce reprezintă el pentru dumneavoastră?

- Premiile au valoare mai mult sentimentală, uneori chiar materială, dar nu pentru ele scrie poetul, nici prozatorul și nici criticul.

A.B.- În ce moment vine acest premiu?

- Premiul vine după... 20 de ani de bătălie critică în ideea cunoașterii operei lui Nichita Stănescu, începând de la editarea operei sale, până la articole de interpretare, susținere și polemice uneori. Așadar, este mai degrabă o satisfacție morală, o recunoaștere a unei lungi companii în absența unui foarte drag și bun prieten, Nichita Stănescu. Am mai spus-o și o repet, a fost și o datorie morală această muncă depusă.

A.B.- Cum era omul Nichita Stănescu? Puteți să ne povestiți cum era în preajma lui? Am putea să ne aducem aminte?

-(zâmbește ușor) Fiecare clipă petrecută cu Nichita era minunată, era frumoasă. Atât în momentele de grație când dicta poeme și avea opinii, păreri literare, cât și în zilele mai obișnuite, când Nichita era un om firesc, avea umor, spunea glume ca orice ploieștean care se respecta, era, desigur, un om normal.

A.B.- Se spune că Nichita Stănescu era un bărbat foarte frumos...

- Da. Nichita era un bărbat foarte frumos. Eu l-am cunoscut mai bine, din 79, când era vădit marcat de semnele maladiei, care nici nu l-a cruțat până la urmă.

Dar chiar și așa, dădea mereu impresia unui bărbat foarte frumos..., se clasicizase cumva în ultimii ani, devenise monumental, părea mereu a fi o figură extrem de impunătoare, un înțelept.

Acum îmi dau seama că, de fapt, nici nu împlinise 50 și nu a depășit acest prag. În fond era un om tânăr, dar probabil, marele său consum pentru poezie și felul său de a se dăruia și prietenilor, l-a consumat mai mult decât arată vârsta.

Se știe, Nichita era un om foarte darnic, bun și generos.

A.B.- După părerea dumneavoastră, astăzi la început de secol XXI se mai citește poezia lui Nichita Stănescu?

- Eu am constatat, cu bucurie, că se citește astăzi poezie, în comparație cu alți poeți, care nu prea mai sunt citați, Nichita este un poet citit, dar... aici e problema, nu este neapărat și înțeles, și, mai ales, cunoscut, ca operă.

Nichita Stănescu, ca și Mihai Eminescu, și-a turnat încă din viață existența în poezie și atunci mitul poetului se suprapune, uneori benefic, alteori mai puțin, cu opera. Un fel de confundare de destin, de destin literar.

A.B.- Citind o operă, de fapt, ne interesează și destinul poetului...

- Desigur, ne interesează, nu neapărat ca om politic, sau social, ci destinul acela în absolut, uman, în ce măsură omul poate acoperi valoarea operei sale. E un mister și cred că o operă literară în spatele căreia nu se află și un destin, nu prea spectaculos, dar profund, nu are aceeași valoare.

A.B.- S-a încheiat și aceasta ediție de festival „Nichita Stănescu“ de la Ploiești. Mai sunt necesare astăzi asemenea manifestări, mai au un rol bine definit?

- Cred că sunt bune. Un festival poate trăi prin manifestările de substanță, prin dezbaterile sale critice, prin lecturile unor poeți și prozatori invitați, prin ideea de a se cunoaște și înțelege.

Totodată, poate fi și dăunător prin preamultul accent festiv, discursuri uneori goale, fără substanță, când fiecare se lustruiește pe sine și uită de fapt rostul profund al întâlnirii și al cinstirii poetului sub numele căruia se desfășoară un astfel de festival.

V-am spus, nu este un lucru rău, dar de multe ori proliferază, cum spuneam, superficialitatea și lipsa de substanță, care poate dauna uneori unui festival, cât și scriitorilor și invitaților aflați acolo.

A.B.- Domnule Condeescu, credeți că astăzi a dispărut cenzura?

- Răspunsul meu este, d-na Angela Baciuc, da, pe de o parte, poate publica oricum, orice, oricine, dar pe de altă parte nu mai există acea tensiune a rostirii care să te facă să cauți formularea cea mai

adecvată unei stări, lucrurile fiind spuse acum pe șleau. Am redeschis, pe locul fostului club profesionist de lectură, Cenaclul „Euridice“ condus de domnul Marin Mincu pe care îl secondez în multe ședințe, tocmai din curiozitatea de a vedea și auzi ce scriu tinerii de astăzi.

A.B.- Dar dumneavoastră sunteți mulțumit?

- Sincer, nu sunt încântat, nu de felul în care scriu, ci de această lipsă de cenzură ce a dus la proliferarea unui limbaj aproape mai rău decât cel al străzii, din dorința de a exacerba unele lucruri, de a șoca, însă valoarea acestor prime apariții este sub nivelul momentului, chiar.

Și față de generația nouăzeciștilor (eu nu sunt pentru împărțirea generațiilor) care nu reușiseră să se afirme înainte de '89, mă refer acum la Cristi Popescu, Daniel Bănuțescu ș.a., scriitori care nu erau chiar la prima tinerețe, dar încă tineri și foarte valoroși, acest val de după '89, a fost un val foarte puternic și cu dorința de a se afirma în literatură (tot în acea perioadă, din cate știu, ați debutat și Dumneavoastră în poezie), în sensul cel mai bun și curat.

A.B.- Ce se întâmplă acum, după 2000?

- Ce se întâmplă? Sunt și momente mai slabe într-o literatură, nu e vina nimănui, poate că autorii foarte tineri, care nu ne-au convins cu prima carte, poate, în timp, vor convinge cu alte cărți.

A.B.- Suntem un popor cu o literatură prea puțin cunoscută; nu avem traduceri, nu depășim granițele. Este firesc să nu fim cunoscuți?

- Haideți să recunoaștem, suntem o cultură mică, nu avem traduceri valoroase. Abia se manifestă interesul pentru alte literaturi și e greu să pretinzi că vei sparge „gura târgului“ în Franța, Anglia sau oriunde. Nu spun că trebuie să renunțăm la idee. Susțin că nu avem o propagandă culturală coerentă, nu știm să ne găsim traducători potriviți și nu știm să ne promovăm valorile.

A.B.- Prezența literaturii românești este modestă la toate manifestările internaționale.

- Da, așa este, știți foarte bine.

Chiar și atunci când sunt fonduri și avem șansa să participăm la festivaluri sau târguri de carte peste graniță, selecția este dură, este o selecție care... lasă de dorit, acesta este adevărul.

A.B. - Ce aveți în lucru în momentul de față?

- Acum termin ediția integrală „Virgil Mazilescu”. După dimensiuni, nu este o carte foarte mare, dar a fost nevoie de timp.

Mă bucur că am primit semnale bune, cronici pozitive...

Mă voi întoarce la Nichita - ediția cronologică și integrală, unde voi avea în vedere recuperarea biografiei cât mai exacte și mai amănunțite, care să dea deoparte falsele legende cu privire la poet...

Daria Maria DICU

9 ani, elevă cls.III, coala Gimnazială ‘Sf.Trei Ierarhi’, Hanu Conachi, Jud.Galați. Urmează ateliere de scriere pentru copii la CCSG, cursuri de engleză și balet. Pasionată de citit, de scris, muzică și dans. Face parte dintr-o trupă alături de alți doi copii. Iubește școala, îi plac orele de matematică, sport și religie. “Îmi place să scriu pentru că mă simt creativă și îmi pot imagina lucruri bune și o lume frumoasă” zice micuța Daria. Dorința ei cea mare în acest an este să scrie o cârtică pentru copiii de vârsta ei.

Pasărea gigant

(de Ziua Dunării)

Mă plimb pe malul Dunării. E vreme bună. Se aud păsările, e din ce în ce mai cald, semn că vine vara. Mă așez pe o piatră și privesc cum plutește pe apă o bărcuță veche din lemn. Pare a nimănui. De unde vine oare? Barca se apropie de mal, vine la mine. Nu mai rezist, mă uit în stânga, în dreapta, nu e nimeni. Mă urc bucuroasă. Încerc să dau din cele două vâsle, nu știu unde o să mă ducă.

Deodată, văd un om ce merge și el într-o bărcuță pe Dunăre, pare pescar... mă privește într-un fel ciudat. Mă sperii de valurile provocate de barca lui cu motor, sunt atât de mari. Închid ochii. Valurile se mai liniștesc, dar... am pierdut o vâslă. Ce mă fac acum? Încerc să plutesc pe apă. Așa cum am spus, bărcuța mea este veche și începe să intre apă în ea. De ce m-oi fi urcat? și unde o să ajung?

Nu știu cât timp a trecut, se pare că am adormit. Mă apropii de o insulă mare și misterioasă. Ce bine! Sunt salvată! Dar, când mai aveam puțin până la mal, barca începe să se dezmembreze. Gata! Barca nu mai e barcă, ci... mii de bucățele de lemn ce plutesc pe Dunăre. Speriată, am început să înot cât mai repede. În sfârșit, am ajuns pe insulă! Ce bucurie! Răsuflu ușurată. Cum s-o chema insula asta? Obosită, m-am întins pe nisip. Sunt fericită! Soarele parcă a intrat în nori, sau o umbră uriașă s-a așezat pe mine. Este... cred, un pescăruș-gigant. Ce creatură uriașă! Mă privește cu un ochi. Este curios ca și mine.

Pasărea are picioarele foarte lungi (stă în apă) și aripile acoperă aproape toată insula. Ce o fi vrând să îmi spună? Mă tem de ea, nu știu ce să fac. Mă ridic în picioare și încerc să fug. Dar, unde să fug? Pasărea stă pe loc, doar mă privește. De nicăieri, a apărut un bătrân. Sunt salvată, îmi zic. În spatele lui plutește o barcă mică. Îmi face semn să urcăm în ea. Cum o să încapă doi oameni într-o barcă așa de mică?

-Cum ai ajuns aici pe “Insula Pescărușilor”? nimeni nu ajunge aici, este o insulă secretă! îmi spune bătrânul cu barbă albă.

-Nici eu nu știu cum am ajuns, dar, e atât de frumos! zic și eu.

-Pasărea pe care ai văzut-o este farul insulei, ea poate vorbi o dată pe an și are grijă de tot: să păzească viețuitoarele, să păstreze insula curată, să nu se afle de ea, și, mai ales, să vină aici doar oameni buni care iubesc natura și Dunărea. Iar noaptea, pasărea devine invizibilă, dar vede tot ce se întâmplă... e locul cel mai frumos și curat din lume și așa trebuie să rămână...

M-am trezit din visul meu. Oare chiar fusesem pe insula misterioasă?

(2 iunie 2020)

Romanul unei Zile Mari

„Este Mercedesul blindat al lui Ion Antonescu. Însoțit de alte două mașini de escortă, el oprește la orele șaisprezece și douăsprezece minute la peronul aripei Crețulescu, în a cărei ușă deschisă se vede așteptând, în poziție regulamentară, adjutantul regal.

De-o eleganță rece și rea, ținând cravașa ca pe un sceptru, Ion Antonescu îl sfredelește pe ofițer cu privirea, întrebându-l ce se întâmplă în palat. - Colonelul îi raportează militărește că în palat este liniște, totul e normal, iar majestatea-sa regală îl așteaptă.

Pomenindu-se de rege, Ion Antonescu nu-și ascunde privirea cruntă. Și se-mpiedică de covorul plușat care se-ntinde înaintea sa pe lungul culoar.

La Casa nouă, îi întâmpină plutonierul Bîlă, care stă smirnă cu o față de piatră ce nu exprimă nimic. Apoi, în vreme ce mareșalul intră în salonul galben, el își reia locul în capul scărilor, între subofițerii care de la ora trei așteaptă aici, sub comanda maiorului Anton Dumitrescu. Iar colonelul adjutant Emilian Ionescu, după ce-l anunță pe rege, se plasează, nevăzut și neauzit, în spatele draperiei care acoperă ușa ce dă din sufragerie în salonul galben. De aici, el ascultă și observă tot ce se întâmplă în încăperea audienței, dar vede și grupul celor patru din capul scărilor, cărora le poate ordona prin semne.

Repetînd în gînd întrebări și replici pe care i le-au formulat cei din camarilă, regele traversează coridorul și intră în salonul galben. E emoționat. Nu știe ce gesturi să facă. Scoate mîinile din buzunarele vindjake-ului subțire pe care l-a pus peste cămașa sport descheiată la guler, și le lasă de-a lungul pantalonilor săi necălcați. Dar nu-i pasă că ținuta lui contrastează brutal cu eleganța uniformeii lui Ion Antonescu - cizme galbene, pantalon bufant beige, tunică kaki, totul într-o savantă gradație, dacă ne gîndim și la părul arămiu pe care și-l întinde moale peste chelie. Nu-i pasă, și cu glas gîtuit îi cere mareșalului să-i vorbească despre măsurile pe care are de gînd să le ia față de situația critică de pe front.

Întrebarea sună normal, rostul ei e justificat, așa că mareșalul se lansează într-o amplă relatare cu aprecieri și precizări. Vorbește mult, pesemne potolindu-și mînia că a trebuit totuși să accepte invitația. Regele, îl ascultă, se obligă să-l asculte, prin trecerea timpului potolindu-și și el emoțiile. Se obligă să-l asculte și repetă în minte replicile pe care trebuie

să le rostească în așa fel încît, după expunerea care durează mai mult de un sfert de ceas, el e prompt cu aprecierea: Situația e-ntr-adevăr critică; ar trebui să cereți cît mai repede armistițiu.

Cel ce simte cel mai bine reacțiile furibunde, pe care mareșalul încă și le stăpînește, e Mihai Antonescu. El își dă seama cum îndrăzneala regelui de a-i da sfaturi trezește toate vanitățile mareșalului. Îi vede ochii de cea mai dură culoare, cum lansează scurte explozii și-i aude glasul cum mușcă vorbele, atunci cînd spune ritos că nu primește sfaturi, că știe el ce trebuie să facă. O temere mare pune stăpînire pe chipul său încadrat de onduleurile părului gemit. Și se liniștește numai după ce-l aude pe mareșal vorbind iarăși: I-am explicat și lui Sănătescu aseară; iar azi, în Consiliu, am calculat: am posibilitatea să rezist rușilor încă un an: prin asta, înseamnă că eu am posibilitatea să întorc soarta războiului. Așa că, rușii, ei sînt cei care au interes să ajungă la un armistițiu cu mine. Sînt convinși de asta, așa că, pentru a semna armistițiul, eu voi alege momentul în care eu să pot pune condiții !...

Cu patimă în ochii cenușii, cu gesturi care arată clar că regele nu merită, dar el, totuși, îi explică, Ion Antonescu repetă ceea ce i-a expus cu o seară în urmă lui Sănătescu și ceea ce a decis astăzi în Consiliul de Miniștri.

Fostul său coleg de la școala militară de cavalerie îl ascultă trist. O mare tristețe a pus stăpînire pe distinsa lui figură prelungă. Din patriotism, din convingerea că trebuie scăpat odată de această situație, a făcut pînă acum tot ce a făcut, pregătind arestarea. Din rațiune, dîndu-și seama cît de periculos este Antonescu, a spus de aseară, cu convingere, că trebuie neapărat înlăturat. Dar acum, cînd știe ce s-a pregătit, și-l vede pe Antonescu alături, încă dîndu-și importanță, așa cum își dă dintotdeauna, cînd îi remarcă iarăși trăsăturile, pe care i le-a cunoscut în lunga lor prietenie, nu poate să nu fie încercat de sentimente contradictorii. Ar vrea să se termine totul cît mai repede și să se elibereze de sentimentele care-i încearcă sufletul de militar cinstit și stă acolo, neclintit, veghind ca nu cumva înfruntarea ajungînd la paroxism, cineva să nu descarce pistolul în fostul său coleg. În fața lor, regele se face că ascultă, răspunde din cînd în cînd, așa cum și-a programat, dar, datorită

modului nervos în care Antonescu își expune strategia, ajunge de-abia la cea de a treia replică, din cele pe care le-au stabilit: Soluțiile dumneavoastră nu sînt de acceptat. Eu vă cer să faceți armistițiu!

Așa cum au și urmărit, de fapt, cei care au regizat toată această suită de replici ale regelui, explozia se pregătește progresiv. Mareșalul nu acceptă

Glasul său rău se aude dincolo. De fapt, tot ce a spus pînă acum a fost ascultat de cei care stau în cabinetul regelui cu pistoalele gata armate. Ei au urmărit tot mersul discuției, și acum îl îndeamnă, îi dau curaj regelui pentru gestul final, asemeni unor antrenori, din colțul ringului profitând de pauza dintre reprize.

nici un fel de cerere a lui Mihai, îi contestă dreptul de a gîndi, de a avea soluții pentru țară; îi spune că el are grijă de toate, că peste jumătate de oră se va sfătui cu Clodius, reprezentantul personal al lui Hitler, și că va lua numai măsurile pe care le va considera el de cuviință.

Și explozia are loc. Dacă nu acceptați, ar fi corect să demisionați, spune Mihai I, declanșând toate furiile mareșalului: El să demisioneze?!?...

Dar regele nu mai e în salon; pretextând ceva, în legătură cu un pahar cu apă, sau cu portțigaretul, se grăbește să se refugieze în spatele celor care așteaptă în cabinet.

Pe urmele lui, furia mareșalului atinge forme paroxiste: El să-și dea demisia?! Cum o să-și dea el demisia?! El are o răspundere față de țară; doar nu crede cineva că va lăsa țara pe mîna unui copil?!... El trebuie să-l anunțe pe Hitler înainte de a face gestul, tocmai pentru că vrea să evite un război cu Germania.

Privind armele pregătite, regele pornește din nou, traversează coridorul în capul căruia vede garda comandată de maiorul Anton Dumitrescu, intră în salonul galben și, făcîndu-i pe cei trei - mareșalul, Mihai Antonescu și Sănătescu - să se ridice în picioare, rămînînd lîngă ușă: Domnule mareșal, nu sînt de acord cu hotărîrea de a continua războiul, ori de a-i cere lui Hitler aviz de retragere; consider situația foarte gravă, punînd în pericol chiar existența neamului românesc și, din acest moment, vă demit din funcția de conducător!

Conform consensului, la cuvîntul „demit”, maiorul Anton Dumitrescu face semn grupei, care se îndreaptă spre ușa salonului. În frunte cu el, cei trei subofițeri intră rostind sacadat salutul de rigoare: Să trăiți, majestate.

Dar majestatea nu mai era acolo spre a primi salutul. Odată cu ultimul cuvînt, a ieșit pe ușa lîngă care se opri.

Mareșalul e stupefiat ; Ică Antonescu îngrozit. Maiorul scund se oprește în fața lor spunându-le: Din înalt ordin sînteți arestați! - în vreme ce plutonierul Rusu trece în spatele lui Ion Antonescu, iar sergentul major Cojocarul în spatele lui Mihai Antonescu.

Asistînd la toată scena, generalul Sănătescu înfilnește îngrozitoarea privire a fostului său prieten. Antonescu îi spune: Ce-i asta, Sănătescule ? Eu vin ca un om cinstit și voi mă tratați ca pe un bandit?... Și în culmea furiei, face gestul său mecanic, obișnuit la momentele de mare enervare, acela de a duce mîna la buzunar.

În loc să-i răspundă, Sănătescu vede cu groază cum plutonierul din spatele mareșalului, observîndu-i gestul, reacționează prompt, prinzîndu-i mîinile și imobilizîndu-i-le la spate. Ar vrea să-i explice plutonierului că acest gest, puțin însemna căutarea unei arme, nu are la mareșal această semnificație. E gestul lui de mare furie; e gestul pe care îl face cînd e descumpănit și lipsit de soluție.

Dar e inutil, sau imposibil de explicat pentru că astăzi, 23 August 1944, la orele șaisprezece și cincizeci și două de minute, după patru ani de guvernare, Ion Antonescu poate fi văzut spumegînd și zbătîndu-se cu brațele imobilizate la spate, de mîinile mari ale acelui plutonier. Spumegînd, zbătîndu-se și, strigînd: Ce-i asta, Sănătescule ?

Iar Sănătescu nu are tăria să-i răspundă; ordonă plutonierului cu glas înfundat: Ia mîna de pe domnul mareșal. Moment de groază: Plutonierul se execută, Antonescu se scutură, își îndreaptă ținuta și e gata să iasă pe cordior. O clipă, și totul se spulberă - mareșalul va fi în stradă, își va chema garda și-i va distruge pe cei care-au încercat să-l răstoarne. O clipă... Dar ceilalți din gardă sînt cu armele întinse; grupa se redresează, aghiotantul regal deschide ușa spre coridor și maiorul Dumitrescu ordonă executarea!... Unul înainte, trei în spate, ei îi scot din salon pe cei doi Antonești și atunci generalul Sănătescu întoarce cu sfîrșire privirile înghețate într-un luciul dramatic.

Pe coridor, au apărut din cabinetul regelui generalul Aldea, Ioanițiu, Mocioni-Stîrcea și Niculescu-Buzești. Vederea lor, a conspiratorilor pe care-i bănuia de multă vreme, răscolește toate veninurile mareșalului. întorcîndu-se pe prima treaptă a scării, pe care e împins, le strigă: Nemernicilor! Mîine veți fi spînzurați în Piața Teatrului Național!...

Și nu se mai lasă împins, ci urcă încăpățînat treptele în urma ființei pierdute a lui Mihai Antonescu.

Pășește dîrz, ca spre o golgotă a sa, pe care nu și-a dorit-o, dar o suportă cu fatalism. Fiind scrisă pe destinul lui, trebuie să o urce cu încăpățîinare. Un singur lucru îl intrigă: că poate fi încadrat chiar de uniforme armatei căreia el îi este mareșal. Doar în fața ușii blindate se oprește, văzînd celula de oțel dinăuntru: Cum, aici să între mareșalul Antonescu ?!...

Se opune. Se încăpățînează să rămînă în salonașul acela care constituie anticamera unuia din lubricele dormitoare ale lui Carol al II-lea, pe care,, cu patru ani în urmă, el l-a făcut să abdice. Plutonierul Bîlă deschide larg ușa blindată și se dă înapoi, făcîndu-le loc; ceilalți subofițeri se retrag de-a-ndaratelea neslăbindu-i din ochi. Bîlă, însă, nu are cum să-i vadă și crede că a rămas singur cu mareșalul, care se opune, și paladinul său care bițfie. Toată rațiunea lui disciplinată se tulbură. Scoate pistolul și somează : Dacă mai faceți o mișcare, trag !... Antonescu nu are teamă de pistol; crede mai mult în ordinul său: Plutonier, am treabă la orele cinci; lasă-mă să plec!... Printr-un efort de voință, plutonierul își obligă reflexele să nu răspundă la ordin. Întinde mai mult pistolul spre trupul costeliv al mareșalului care se opune pînă cînd mîna tremurîndă a lui Mihai Antonescu se-ntinde și-l apucă de haină, reușind să-l tragă înăuntru cu un gest în care e evidentă conștiința că nu mai e nimic de făcut.

Cheia se rotește în complicata broască, butoanele cifrului sînt rotite invers. Și plutonierul Bîlă bagă în buzunar cheia de la safe, neștiind că este unica pe care Carol al II-lea a lăsat-o fiului său. Verifică cifrul cu gesturi tot mai agitate, începînd să tremure din ce în ce mai tare. Și, lipindu-se de metalul ușii bine zăvorite, se lasă în voia descărcării șocului pe care l-a trăit cînd, din reflexe mai presus de voința lui, s-a trezit că el, plutonierul Bîlă, îl amenința cu pistolul întins pe mareșal. îl cutremură un puternic puseu, care-l va marca. Tot așa cum, pe unii oameni, un moment ca acesta îi face să albească, pe el îl face să înceapă a cheli.

Sînt orele șaptesprezece și două minute. Maiorul Anton Dumitrescu raportează executarea ordinului; este trimis împreună cu colonelul Emilian Ionescu la corpul de gardă spre a dirija restul acțiunii. Regele se îndreaptă către mareșalul palatului spre a semna documentele pregătite. Pe drum, îi spune lui Sănătescu pe care îl vede pășind funerar: E singura soluție — vei fi președintele Consiliului de Miniștri.” Editura Albatros, 1989, p. 270-273

Mareșalul Malinovski - Ostașul Patriei

Numai în ziua de 20 august Armata 5 aviație a efectuat peste o mie cinci sute de zboruri, în care a doborât patruzeci și trei de avioane inamice... Armata 52 a generalului Koroteev a străpuns apărarea inamică pe o lățime de doisprezece kilometri, reușind să ajungă înaintea de lăsarea serii la periferiile din partea de NV a Iașului... Înaintează cu succes Armata 7 de Gardă a generalului Șumilov. Avansează în forță corpul de tancuri al generalului Polozkov... Comandantul de front a dat ordin: Armata 27 să încheie străpuneră liniei de apărare a frontului inamic la înălțimea Dealul Mare și să vină în ajutorul Armatei 6 de

tancuri pentru intrarea acestora în zona operativă. Armata 52 să cucerească Iașiul și să continue ofensiva spre Huși. Seara târziu Malinovski a cerut să i se facă legătura cu Comandamentul general și a raportat: - În două zile trupele Frontului au nimicit unsprezece mii patru sute de soldați și ofițeri inamici, au distrus și incendiat șaptezeci și două de tancuri și tunuri autopropulsate, peste trei sute de mașini. Au fost luați prizonieri circa șase mii de soldați și ofițeri. Frontul a lărgit breșa până la cincizeci și cinci de kilometri, ajungând la patruzeci de kilometri în adâncime pe direcția loviturii principale și depășind linia organizatorică a inamicului. Nu am apelat încă la rezerve. Malinovski a tras primele concluzii asupra rezultatelor celor două zile împreună cu Timoșenko. - Comandanții de armate și comandanții de corp nu trebuie să întrerupă ofensiva nici pe timp de noapte, asta e cel mai important acum.. Am ordonat organizarea detașamentelor mobile care să-l urmărească pe inamic, să nu-i de-a posibilitatea să se regroupeze și să se fixeze pe alinamente secundare.

S-a ordonat unităților să intensifice ritmul ofensivei la maxim.

- Corect, l-a susținut Timoșenko. Iar lichidarea garnizoanelor inamice din punctele întărite o pot face cu succes, eșalonul doi și rezervele.

- În dimineața zilei de 22 august va trece la ofensivă și Armata 4 de Gardă a generalului Galanin a continuat Malinovski. Ea va acționa împreună cu Armata 52 și Corpul 18 de tancuri pe frontul intern de încercuire. Iar Corpul 3 de tancuri a primit ordin să facă joncțiunea cu trupele Frontului 3 Ucrainean în

raionul Huși... Postul național de radio transmitea în seara zilei de 22 august ordinul Comandamentului Suprem:

„Trecând la ofensivă, trupele Frontului 2 Ucrainean, susținute de loviturile masive ale artileriei și aviației noastre, au străpuns apărarea puternică, bine organizată a inamicului în raionul NV de Iași și în trei zile de lupte ofensive au avansat cu șaizeci de kilometri, lărgind breșa până la o sută douăzeci de kilometri de front. În timpul ofensivei trupele frontului au cucerit puternicele puncte de apărare ale inamicului - Iași-Târgu-Frumos, Ungheni și au ocupat prin luptă peste două sute de alte localități.”

În ordin erau menționați comandanții de armată Koroteev, Trofimenko, Șumilov, Galanin, artileriștii lui Fornin, tanchiștii lui Kurkin, aviatorii lui Goriunov, geniștii lui Țîrlin și transmisioniștii lui Leonov. Moscova îi sărbătorea pe eroi cu douăzeci de salve de tun, trase de două sute douăzeci și patru de tunuri.

Cum vă imaginați continuarea ofensivei în zilele de douăzeci și trei- douăzeci și patru și douăzeci și cinci august? L-a întrebat Timoșenko pe Malinovski.

- Se impune formarea frontului intern de încercuire a grupării Chișinău. Ofensiva cea mai puternică va fi îndreptată în direcția fortificațiilor de la Focșani. Și această linie va trebui cucerită cu orice preț, înainte ca inamicul să ajungă la ea. Am pregătit deja planul, vă rog să-l studiați. Pentru mine este foarte important să aflu părerea dv. despre el.

Timoșenko a luat foaia cu textul ordinului. Malinovski cerea comandantului Armatei 52 și comandantului Corpului 18 de tancuri să închidă inelul încercuirii grupării Chișinău, astfel ca spre sfârșitul zilei de 22 august să ocupe trecerile peste râul Prut de la Cotu Morii până la Fălciu, să împingă spre râu unitățile germane în retragere și să blocheze căile de înaintare ale inamicului către est. Armata 4 de Gardă avea sarcina de a-i da o lovitură de grație de-a lungul malului stâng al Prutului. Aceste acțiuni duse în strânsă colaborare cu trupele Frontului 3 Ucrainean ale lui Tolbuhin, vor duce la încercuirea puternicelor forțe inamice la SV de Chișinău. Armata 27 urma să se îndrepte spre Bârlad. Acolo se concentrase deja Armata 6 de tancuri, armata 7 de gardă și grupa de cavalerie mecanizată, care trebuia să acționeze de-a lungul Siretului. Avioanele lui Goriunov vor nimici coloanele în retragere ale inamicului. Timoșenko a făcut doar niște corecturi neînsemnate. Seara Zaharov i-a adus lui Malinovski înregistrarea discuției șefului statului major al armatei 4 românești, colonelul Dragomir cu generalul Sănătescu. Dragomir îi raporta șefului său că frontul a fost rupt în totalitate.

„Tancurile rușilor au pătruns pe o breșă de o sută de kilometri. Este imposibil să le opunem rezistență. Nemții întârzie în mod intenționat retragerea trupelor române, se plângea furios Dragomir. Ei au ordonat să nu se respecte indicațiile comenzii armatei 4. Generalul Avramescu a fost insultat de comandantul trupelor germane în prezența subordonaților.” Dragomir îl ruga să intervină pe lângă nemți pentru retragerea imediată a trupelor române. Sănătescu se justifica neputincios că nu știa nimic despre această situație și promitea că se va duce imediat la rege. Va încerca să-l convingă,

fie să-l demită pe Antonescu, fie să semneze armistițiul.

- Și încă ceva: chiar acum câteva clipe postul de radio românesc a transmis că Sănătescu a fost numit șeful guvernului, a adăugat Zaharov. Așa se învârtesc șmecherii!

- Aici am avut și noi o contribuție, a glumit Malinovski. Ei, acum, gata. Spuneți-mi mai degrabă cum stă Kravcenko cu ofensiva.

- Tanchiștii au avansat cam 40-50 de km. Kravcenko a gonit inamicul din mai multe localități, pe care le-a preluat armata 27. În prezent Kravcenko se află pe aliniamentul Focșani-Tecuci. Nemțalăii și românii nu pot merge decât spre sud.

- Tanchiștii noștri ar face bine să ocupe Huși. Malinovski a oftat îngrijorat. Atunci inamicul va putea să se îndrepte și spre SV.

Tanchiștii parcă au înțeles dorința comandantului frontului: în curând au pătruns în Huși.

Cf. Anatoli Marcenko - Mareșalul Malinovski - Ostașul Patriei, Editura Paideia, București, 2009, p. 213-216.

7 adevăruri despre 23 august 1944

„Nu-i încurajez pe cei care se lamentează că noi am fi trădat Germania în acel 23 august. Îi rog pe cei care cred aceasta să citească mai multă istorie: eventual, să vadă pe câți aliați a trădat și câte alianțe a schimbat în plan extern Otto von Bismark în cariera lui de cancelar. **SINGURA MIZĂ REALĂ A POLITICII EXTERNE E INTERESUL NAȚIONAL** - restul e retorică.

ajungă la Berlin). Stalin nu avea atunci nici un interes să-i ofere lui Antonescu / României presupusele „condiții mai bune de armistițiu”. Dimpotrivă, interesul URSS era să intre luptând într-o Românie inamică.

3. Stalin NU era interesat ca regimul de la București să se schimbe. Pentru Stalin era mai bine dacă Mareșalul Antonescu ar fi condus România în timp ce Armata Roșie ar fi ajuns, cu baioneta la armă, în București. Evident, sfârșitul lui Ion Antonescu ar fi

Demolarea centrului orasului

Dragi prieteni reali sau virtuali într-ale Istoriei, chiar dacă nu veți fi cu toții de acord cu ceea ce urmează, vă propun un punct de vedere. Din acest motiv e frumoasă Istoria - pentru că putem schimba idei, cheia adevărului absolut nefiind la cineva anume. Așadar:

1. Nu, nu a existat nici o “telegramă de la sovietici” pe care ar fi așteptat-o Mareșalul Antonescu pe 23 august 1944. Aceasta este o pură legendă, deloc inocentă. Nimeni nu a văzut-o, nici la București, nici la Moscova, nici în vreun alt loc. Întrebați-vă mai bine „cui prodest” această legendă.

2. Tot ce doreau sovieticii în legătură cu România era să tragă de timp (prioritatea lor era să

fost același, dacă nu chiar mai rău. Dar ar fi fost cert mai rău pentru România.

4. Ideea că armata română i-ar fi putut ține în loc pe sovietici pe linia Focșani - Nămolosa - Galați este pură supoziție. În cel mai bun caz, era o simplă problemă de timp - adică se mai amâna puțin deznodământul. Ne place sau nu ne place, în acel moment înaintarea sovieticilor spre inima Europei era implacabilă.

5. Înlăturarea Mareșalului Antonescu, în acel moment, a fost singura soluție rațională la o problemă care oricum era complicată. Din păcate, I.A. nu avea nici viziunea și nici viteza de reacție tactică pe care momentul concret o cerea. Pentru binele țării (sau ce

mai rămânea din el), Mareșalul ar fi trebuit să întoarcă armele - sau trebuia eliminat el însuși. Asta a fost, pe scurt, miza zilei de 23 august 1944.

6. În realitate, sovieticii au fost politic-frustrați de evenimentele de la București. Ei nu au mai venit ca „eliberatori” - pentru că Bucureștiul era deja eliberat, când au ajuns sovieticii, la final de august. Desigur, propaganda ulterioară a spus altceva - dar adevărul e unul singur: NU Armata Roșie a eliberat Capitala, ci tocmai acel eveniment din 23 august.

7. Chiar și cu sovieticii în plin avânt, nimeni nu putea intui în acel moment că vor urma 45 de ani de comunism peste Estul Europei. E nedrept să acuzi pe cei care l-au înlăturat pe Ion Antonescu de faptul că ar fi „pregătit” comunizarea țării. A cere acelei generații să aibă premoniții sau previziuni e exagerat - e ca și cum, peste ani, nepoții nepoților noștri ne-ar acuza că nu am prevăzut toate problemele a căror sămânță (deseori insesizabilă) se află în chiar zilele noastre de azi. (Desigur, e foarte posibil ca nepoții să o facă!) Și propunerea de concluzie: nu-i încurajez pe cei care se lamentează că noi am fi trădat Germania în acel 23 august. Unu la mână, îi rog pe cei care cred aceasta să citească mai multă istorie: eventual, să vadă pe câți aliați a trădat și câte alianțe a schimbat în plan extern Otto von Bismark în cariera lui de cancelar. SINGURA MIZĂ REALĂ A POLITICII EXTERNE E INTERESUL NAȚIONAL - restul e retorică. Și doi: la 23 august, România nu a trădat Germania, ci pe un Hitler pe care chiar și niște eroi germani încercaseră deja să-l omoare, în cateva rânduri. Un Hitler care transformase Germania într-un stat zombificat și mancurtizat. Așadar, să nu vă surprindă dacă vă voi propune următoarea cheie de lectură: prin faptul că i-a întors spatele lui Hitler, România i-a făcut Germaniei un mare bine! **Să nu ne mai punem cenușă în cap, că nu e cazul - dimpotrivă, orice german rațional ar trebui să mulțumească în sinea sa Regelui Mihai și românilor de atunci pentru că aceștia au grăbit căderea oribilului Reich.”**

Adrian Cioroianu- „Pe umerii lui Marx”, editura Curtea Veche, 2006, p. 265

Galati, demolarea orasului, 1944
Foto arhivă Adrian Zăinescu

Îngrijorările Conducătorului

La 5 august 1944, a fost primit la Rastenburg, Mareșalul Antonescu, „conducătorul” României. Pilotul lui Hitler, generalul Baur, plecase, în dimineața aceleiași zile, la București, pentru a-l aduce. El a făcut o escală la Cracovia, ceea ce i-a permis să repare avaria, survenită în timpul zborului, la unul din motoare. Există două procese-verbale

americani au acceptat bolșevizarea Europei, până la Oder și poate chiar până la Elba. În cazul când Sicilia și insulele grecești rămân sub protecția engleză, Italia de Sud va fi bolșevizată. Hitler admite că Bulgaria îi provoacă neliniști, dar promite că va ajuta România, fără însă a face precizări. El spune că Tito blochează 20 de divizii în Balcani, dar Antonescu notează că cifra este exagerată. În fond, conchide Antonescu,

asupra conferinței: o notă germană (nr. 30/1944), semnată de interpretul Schmidt, și un rezumat dictat de Antonescu. Se știe că textele lui Schmidt erau întocmite pe gustul lui Ribbentrop. Comparația acelor documente este instructivă: Schmidt notează că Hitler nu vrea să dea nimic și că Antonescu se angajează să lupte în continuare. Antonescu speră că va primi un oarecare sprijin și spune că s-ar fi angajat cât mai puțin cu putință. Convorbirea s-a axat pe trei puncte: atentatul, relațiile germano-române și viitoarea atitudine a României. Hitler declară că nu a fost surprins de puci. Trădătorii defecțiști sabotau, încă de multă vreme ordinele sale pe Frontul de Est; tot ei au constituit, de altfel, sursa dezastrului de la Stalingrad. Așa ceva nu avea să se mai întâmple. Armata germană se reorganizează și vor fi raportate noi succese. O revoluție bolșevică în interior este imposibilă, iar toate țările din Est trebuie să știe că, la Teheran, englezii și

după 5 ore și 30 de minute de discuție, nu am dat niciun răspuns, pozitiv sau negativ, la întrebarea lui Hitler dacă România va urma până la capăt Germania. La 6 august, Antonescu a avut o scurtă întrevedere cu Guderian; amândoi au vorbit în limba franceză. Mareșalul i-a spus cât de mare i-a fost stupefacția atunci când a auzit de declansarea „puciului generalilor”. El a adăugat „credeți-mă, în ceea ce mă privește, pot să-mi culc capul liniștit pe genunchii generalilor mei.” „Antonescu a plecat spre România, chiar în după-amiaza aceleiași zile – relatează Baur; avea o mină foarte îngrijorată. Cu siguranță că Hitler nu i-a putut da asigurări prea mari cu privire la țara sa. Una din conductele de gaze s-a spart puțin timp după decolare. Eram nevoit, fie să las motorul să meargă în plin, fie să-l opresc. Deoarece nu voiam să fac nici una, nici alta, m-am hotărât să mă reîntorc după numai câteva minute de zbor. Antonescu a

manifestat multă nervozitate. El a atribuit această avarie unui sabotaj. Am dispus să se pregătească un alt avion, dar, între timp, mecanicii l-au reparat pe al meu. Voiajul a decurs apoi fără niciun incident. Când am aterizat la București, patru ore mai târziu, pe aeroport se afla o mulțime de oameni. Generali și ofițeri îl asaltară pe Antonescu cu întrebări și nu era deloc greu de observat că răspunsurile sale nu linișteau pe nimeni. Toate figurile căpătără o expresie care prevestea o catastrofă. Antonescu nu putea decât să confirme temerile – nimeni nu mai credea în victorie. Comandantul aeroportului din București mi-a declarat că se înmulțeau cazurile de sabotaj și că starea de spirit împotriva Germaniei lua amploare.” Presentimentele nu-l înșelau deloc pe Antonescu. Conducătorul a fost arestat la 23 august 1944 și internat, apoi, într-o clădire a Partidului Comunist. România a ieșit din războiul din Est, chiar în aceeași zi, și-a întors armele împotriva Germaniei. Militarii și rezistenții români au angajat o luptă aprigă cu germanii pe străzile Bucureștiului și în jurul punctelor strategice, ocupate de naziști. Misiunea Luftwaffe, legația germană și hotelul Ambasador au fost evacuate. În ziua de 24 august Luftwaffe a încercat să răspundă printr-un bombardament terorist asupra capitalei României, dar rezistența a avut ultimul cuvânt, eliberând complet Bucureștiul, la 28 august 1944; la 24 august, a intervenit și declarație de război a României împotriva Germaniei. 200.000 de români au fost lansați împotriva „fostului aliat.” Ministrul Germaniei, baronul Manfred von Killinger, a așteptat sfârșitul luptelor. În ziua de 2 septembrie, la reședința sa și-a ars hârtiile, și-a ucis secretara, domnișoara Petersen, și apoi s-a sinucis cu un foc de revolver. Hitler a încercat atunci o lovitură de treatră eliberându-i pe conducătorii Gărzii de Fier, aflați sub supraveghere încă din ianuarie 1943 la Dachau și Buchenwald. Horia Sima a acceptat să constituie „guvernul român” în exil, împreună cu prințul Mihail Sturdza, în calitate de ministru al afacerilor externe. Instalat la Viena, acest guvern a funcționat de la 24 august 1944, până în mai 1945. S-a produs, însă, o sciziune între conducătorii Gărzii de Fier, iar unii dintre ei au făcut zadarnic avansuri aliaților occidentali. România era definitiv pierdută pentru Germania.

Cf. Jacques de Launay, *Ultimele zile ale fascismului în Europa*, Editura Stiințifică și Enciclopedică, București, 1985, p. 131-133.

23 august 1944 la Galați File de Jurnal

Cristian-Dragoș CĂLDĂRARU

Profesorul Ștefan Gh. Bujoreanu s-a născut în data de 8 noiembrie 1907, în comuna Țuțcani – Covurlui, astăzi în jud. Vaslui, făcând parte din a VI-a generație a familiei Bujorenilor.

Urmează cursurile școlii primare din satul Țuțcani, apoi este înscris la Liceul *Vasile Alecsandri* din Galați, obținând bacalaureatul în 1928. În același an se înscrie la Facultatea de Litere din Iași, avându-i ca profesori în anul I pe Al. Philippide, Ilie Bărbulescu, Octav Botez și G. Pascu. Cursurile lui Philippide îl fascinau, pe când cele ale lui Pascu le considera pamflete de prost gust, lipsite de viață și substanță făcându-l să regrete că s-a înscris la Litere. Atras de istorie, participă la seminariile de arheologie ținute de Oreste Tafrali și cele de latină ale profesorului Marinescu.

În anul 1930 se înscrie la Facultatea de *Filologie clasică* din Iași, pe care o termină în 1934, an în care devine secretar al *Muzeului de Antichități* din Iași, al cărui director era Orest Tafrali. Tot în 1934 este asistent suplinitor la catedra de Arheologie și Antichități, în locul lui Emil Condurache care plecase la studii în Italia. Din acest an profesorul Ștefan Bujoreanu este numit secretarul revistei “*Artă și Arheologie*”, condusă de Orest Tafrali, unde va publica o serie de recenzii și studii de specialitate, bucurându-se de aprecierea lui Tafrali, Minodora Ignat, E. Condurache sau Constantin Cihodaru.

În *Jurnalul*¹ său a ținut să facă următoarea precizare: „*Asupra vieții mele trei persoane și-au exercitat influența fiecare în felul său, dar toate au contribuit la formarea mea ca om și ca intelectual. Primul a fost fratele Dumitrache care a determinat pe părinții mei să mă dea la liceu și nu la altă școală; al doilea a fost prof. de limba latină Ion Tohăneanu, care mi-a deschis calea către studiul limbii latine și a culturei greco-romane; și al treilea Orest Tafrali, prof. de arheologie și antichitate care m-a inițiat în splendorile artei greco-romane și orientale ca și*

în înțelegerea artei bizantine atât de bogat reprezentată la noi”

Din păcate mulți dintre tinerii care-și începuse cariera științifică și didactică în anii 1936-1940, au fost nevoiți să se înroleze în Armata Română „*căci nori negri începură să întunece cerul Europei, iar cel de-Al Doilea Război Mondial bătea la ușă*”², România aflându-se, ca de fiecare dată, în situația de a-și apăra fruntariile.

După ce a participat și pe frontul din Vest, căp. Ștefan Bujoreanu, întorcându-se spre acasă, în vara anului 1945, constata la Oradea că “*trecerea ostașilor români prin fața tribunelor a dezlănțuit un uriaș potop de lozinci care se revărsau de pretutindeni ca valurile unei ape tulburi și care au avut darul să tulbure sufletele unor oameni și să se arate adevărata față a considerației din partea celor din țară: „Trăiască genialul conducător al clasei muncitoare, Tov. I.V. Stalin!”, „Trăiască invincibila armată sovietică!”, „Trăiască Măreața U.R.S. Sovietică!”, „Trăiască invincibila armată sovietică, eliberatoarea României de sub jugul fascist!”, „Trăiască P.C. al U.R.S.S....! și câte altele. Nimic despre România, despre Armata Română, despre Poporul Român. În ce țară am intrat noi? Se întrebau oamenii.*

La Cluj ni se face o primire analoagă cu cea de la Oradea, numai că aici a răbufnit ca o furtună sufletul lui Horia și Iancu. Pe lângă lozincile regizate savant prin care se glorificau genialul conducător al omenirii muncitoare, măreața Uniune și invincibila armată, a izbucnit și glasul conștiinței naționale. Mii de buchete de flori au fost aruncate în calea ostașilor, însoțite de urale sincere: „Trăiască Armata Română!”, „Trăiască România!”, care au avut darul să încălzească inimile noastre. Atunci am văzut că ostașii noștri parcă au devenit alții: din posaci au devenit vorbăreți, din apatici – plini de voieșie”.

Un moment interesant din acest *Jurnal* este cel privind evenimentelor din perioada 23-24 august

1944, când căp. Ștefan Bujoreanu s-a aflat, din nou, la Galați.

* * *

“Zorii zilei de 23 august 1944 ne surprind la Vulcănești. Aici, aceeași zăpăceală de pretutindeni. O nemaipomenită înghesuială de trupe româno-germane și de căruțe particulare ale basarabenilor români fugiți din calea invadatorilor. Caut Divizia, Corpul de Armată, dar nimeni nu știe nimic. Negăsind pe nimeni care să ne îndrumeze, ne adunăm câțiva ofițeri, sosiți ca și noi în timpul nopții de la diferite unități și ne întrebăm ce să facem și încotro s-o apucăm!

Era limpede că orice întârziere aducea cu sine ori nimicirea noastră, ori căderea în prizonieratul rusesc, ceea ce era echivalent cu o moarte silnică. Hotărâm în grabă să formăm un detașament de ariengardă din toate elementele răzlețe. Eram cam vreo 10 ofițeri (locotenenți și sublocotenenți, majoritatea de la servicii), toți oameni tineri și plini de avânt. Fiind cel mai mare în grad, mă aleg comandantul întregului detașament, iar un locotenent din Regimentul 35 Infanterie comandă ariengarda. Hotărâm să trecem Prutul pe la Giurgiulești. Ieșim din sat pe coloane mici, având în frunte câte un ofițer sau subofițer. Mitralierele aflate în coloană sunt instalate antiaerian chiar pe căruțe.

Când toată coloana era angajată pe drumul Prutului, ne întâmpină o mașină mică care venea dinspre Reni. Din mașină coboară căpitanul Anton, din Divizia noastră. Căpitanul îmi întinde un plic „strict secret”: „Regimentul 11 se va retrage pe direcția Văleni – Șivița – Odaia Manolache – Galați. Loc de adunare: Școala Normală „C. Negri”. Ordine similare au primit și celelalte unități ale diviziei. Am rămas stupefiați. Oamenii dau semne de nemulțumire și devin bănuitori. Orice nou ordin primit însemna pentru noi o nouă hecatombă de morți. Liniștesc spiritele și îndemn pe ofițeri să execute întocmai ordinele primite.

Am ajuns la Văleni, sat pe malul Prutului, fără nici un incident. Aici ne așteptam că vom găsi organizată linia de rezistență atât de dorită de ostașii luptători. Dar ... suntem dezamăgiți.

Traversăm satul sub privirile bănuitoare ale locuitorilor și iată-ne la Prut. Două poduri mari leagă Basarabia de Moldova. Unul mai extins prin arcadele sale, opera germanilor și altul mai puțin arătos, opera geniștilor români. La ambele capete ale podurilor mai vegheau, dar fără folos, santinele duble și antiaeriene bine camuflate. Am părăsit malurile Prutului, cu apele tulburi ca și sufletul meu. În urmă lăsăm trup din trupul țării, Basarabia, pe meleagurile căreia oștile românești au luptat cu dârzenie la Lipnic, Bender, Chilia, Țiganca, Cornești și Chișinău, contra tâlharilor de tot soiul, veniți după jaf și robire, sau în numele „eliberării” și ca apărători ai civilizației Europene!!!

Traversăm lunca Prutului învăluiți în nori de praf și săgetați de razele soarelui de august. Satul Șivița, primul sat în care intrăm, este supraaglomerat de trupe și vehicule de tot soiul. Militari alături de civili, cu căruțe cu coviltir se amestecă într-o neorânduială haotică. Toți se îndreaptă spre apus. Dar unde se duc toți ăștia? Dar unde ne ducem noi? La Galați? Și pentru ce acolo? Când eram pe punctul de a părăsi satul, căpitanul Slobozeanu, ofițer curier, îmi înmânează un nou ordin: „Până în seara zilei de 23 august, toate trenurile și oamenii Regimentului se vor găsi la Odaia Manolache”. Veșnica retragere. Aveam impresia că trăiam sub puterea unei zodii rele care ne urmărea pas cu pas. Oare nu cumva întâmplările de la Ștefănești, Manja, Berezina, Malu Mare, Vulcănești se vor repeta?

Facem un mic popas pentru hrana și adăparea cailor și odihna oamenilor; cât privește hrana noastră, ea s-a terminat de mult. Tot drumul oamenii s-au hrănit cu pâine de război pe care o aveau asupra lor și cu rezervele din căruțele aprovizionării, dar și acolo-s pe terminate.

După două ore de odihnă pornim spre noua destinație, drum lung și anevoios printre lanuri de porumb sfarogite de soare, pe drumeaguri șanțuite și fără pic de umbră. Seara am ajuns la

Odaia Manolache, sat sărac și cu oameni amărăți din cauza întorsăturii evenimentelor. Mulți ne apostrofează deschis: „De ce fugiți din calea inamicului? De ce nu stați să luptați? Halal armată!! Noi am făcut România Mare și voi o dați plocon bolșevicilor...”. Vorbele de ocară curg, fără teamă, aproape de pretutindeni. Vârâm căruțele pe toate ulițele satului și prin curțile gospodariilor, fără să ținem socoteală de ocară lor, și așteptăm noi dispoziții care nu au întârziat

cu Radu să ne întindem pe prispa unei case pentru odihnă, când apărură un gospodar cu zâmbetul pe buze, dar cu acea sficiune caracteristică țaranului, când are de spus ceva. Era unul din foștii mei soldați, concentrați în toamna anului 1939. Aflând că printre ofițerii sosiți în sat sunt și eu, a venit și ne-a invitat acasă la el. Omenia moldoveanului s-a manifestat din plin. Ne-a ospătat cu ce-a putut pregăti la repezeală. Mămăliguța cu brânză, ochiuri și harbuji. Când

să sosească. Pe la 10 seara, un curier îmi înmânează un nou ordin: „Regimentul se va găsi mâine, 24 august, în satul Șendreni”. Satul în care am început calvarul concentrărilor în 1939, prefața războiului care va începe peste doi ani. Am dat ordin ca la orele 4 dimineața coloana să fie gata de plecare spre Șendreni, dar până atunci toată lumea să se odihnească.

De multe ori, în situații aproape fără ieșire, zeul cel bun al „Întâmplării” și-a întins mâna protectoare asupra noastră. În seara aceea eram frânt de foame și oboseală. Tocmai mă pregăteam

să ne culcăm, o nouă surpriză: a sosit o Companie din Batalionul I și oameni răzleți din Batalionul al III-lea, dar fără doi maiori; comandantul Dragoș și Vlaicu. Un ofițer îmi dă informații vagi și contradictorii asupra luptătorilor.

A doua zi dimineață, am plecat cu Radu în urma coloanei care pornise înaintea noastră spre Șendreni, așa cum hotărâsem decuseară. Pe drum, aproape de ieșirea din sat, o femeie ne de-te binețe și ne întrebă cu uimire dacă.... „este adevărat domnilor că s-a făcut pace? Cică a spus aseară la radio!” ... M-am uitat mirat la Radu și

el la mine. „Poate” – zic eu cu jumătate de gură... „Da, da, s-a făcut pace”... și femeia a plecat puțin nedumerită, ca și noi. „Poate că s-a întâmplat ceva”, – spune Radu – „că nu degeaba a întrebat femeia”.

Dăm bici cailor și ne grăbim spre Șendreni. La o răspântie de drumuri ne întâmpină un grup de tineri gălăgioși. Unii chiuiiau, alții cântau într-o hărmălaie haotică. Ajunși în dreptul nostru, i-am întrebat de unde vin și unde se duc. „Suntem premilitari și ne-a dat drumul de la Galați, fiindcă s-a făcut pace”, răspunde unul dintre ei. Pace? Ce fel de pace? Poate altceva, dar nu pace! O suspendare temporară a ostilităților, un armistițiu; dar cine l-a cerut și în numele cui s-a dat?... Și în Italia, Radule, a fost un fel de armistițiu, dar ostilitățile continuă cu și mai mare îndârjire... Vorbeam între noi cu inima grea, căci în eventualitatea unui armistițiu acesta nu putea să se încheie decât între români și sovietici, și un armistițiu cu rușii, în situația noastră este egal cu înrobirea țării cnutului rusesc. Îndemnăm caii și ajungem din urmă coloana. Când eram aproape de Șendreni, lângă căruța noastră stopă o mașină. Un colonel ne întreabă: „Ei, vă pare bine că-i armistițiu?”. „Da”, răspundem noi cu jumătate de gură. Ofițerul din mașină ne dă câteva indicații sumare asupra opririi noastre în Șendreni și porni mai departe.

Deci, avem oarecum confirmarea oficială a armistițiului din seara zilei de 23 august și noi încă nu știusem nimic. De abia acum ne dăm seama de ce nimeni nu s-a mai gândit la o rezistență serioasă în Basarabia sau pe Prut. Ultimul act al tragediei se juca în culise, manevrat din umbră de așa-zișii democrați pacifiști, lachei slugarnici și afaceriști supuși ordinelor Moscovei, ai cărei stipendiați au fost ani de-a rândul.

Spre amiază suntem în Șendreni. Aici se repetă îngrămădeala de trupe ca în toate satele prin care am trecut de la plecarea noastră de la Nistru. Coloane româno-germane se îngrămădesc să treacă Siretul. Un ofițer îmi aduce o „Ediție specială” a unui ziar din Galați. Pe prima pagină era scris cu litere mari „**Comunicat oficial.** „Noul guvern român compus din (...), a încheiat

armistițiul cu U.R.S.S (...). România va lupta alături de U.R.S.S. și de aliații ei până la zdrobirea definitivă a hitlerismului...” Urmează apoi proclamația Regelui Mihai către Țară. Ciudată situație! Comunicatul oficial pomenește de lupta contra hitlerismului și, deocamdată, dușmanul este alături de noi. Mărșăluiește pe ulițele satului alături de noi, soldații se salută între ei, glumesc, își dau țigări unii altora. Vraja păcii cucerește inimile tuturor. Cui îi mai ardea de luptă? Am ajuns în Șendreni cu toate căruțele și serviciile regimentului și cu aproape un batalion de ostași luptători.

Sunt chemat la P.C. operativ al Diviziei, care era tot în Șendreni. Aici mi se comunică de către un maior, necunoscut de mine, să trimit căruțele aprovizionării și trenurile de luptă după pâine și muniții la Galați, apoi să fim gata pentru trecerea Siretului cu direcția Chițcani, lângă Brăila.

Când m-am întors la oamenii mei, o mare surpriză! Sosise maiorul Dragoș și comanda ca un veritabil comandant de regiment. Îi comunic ordinul Diviziei și noul itinerar. S-a uitat lung la mine, apoi foarte serios îmi spune: „Bine, voi vedea eu ce trebuie să facem, până mă întorc, adună ofițerii și așteptați-mă”. S-a urcat apoi într-o mașină germană cu doi ofițeri nemți și au plecat spre o coloană auto germană staționată pe malul Siretului. Din capul locului am înțeles că Dragoș încearcă o aventură foarte periculoasă și absolut inutilă.

Mă duc într-un suflet la Divizie și comunic sosirea lui Dragoș și cer desărcinarea mea din funcția de comandant de regiment. Același maior mi-a răspuns foarte iritat: „Execută d-ta întocmai ordinul Diviziei!”. Oare cunoștea și el aventura maiorului și era derutat de cele ce se petreceau? Mă reîntorc la oamenii mei și le ordon pregătirea pentru trecerea Siretului.

Vestea a căzut asupra lor ca un trăsnet. Câteva ore s-au legănat în iluzia păcii, a sfârșitului unui calvar de ani de zile și întoarcerii acasă. Continuarea luptei alături de aliați însemna alți ani de moarte, de chin și de suferințe. „Dacă-i pace, de ce să mai trecem Siretul? Unde vor să ne

mai ducă?... După ce ne-au dat pe mâna rușilor în Basarabia, acum ne dă pe mâna nemților ca să pierim cu toții! Să ne ducem la Galați, pentru demobilizare, nu la Chițcani! Vrem să plecăm acasă!!!”. Și numărul celor care vociferau creștea mereu. Era o situație extrem de grea. Adun din nou ofițerii și-i sfătuiesc să liniștească spiritele, căci oricum, de acum înainte drumurile noastre vor duce tot spre casă. Oamenii s-au mai potolit puțin. Unii, mai zeloși, au aruncat armele și s-au făcut nevăzuți. Dar cei mulți și înțelepți nu le-au urmat exemplul. Eram și eu într-o stare sufletească complexă. Mă bucurasem într-un fel când, aflat pe drumul Șendrenilor, am auzit vestea încetării războiului, căci asta însemna oricum, întoarcerea teafăr între ai mei, m-am întristat și aproape îngrozit de perspectiva unor noi lupte alături de dușmanii de ieri contra prietenilor de până acum. Judecata însă a ținut cumpăna dreaptă a firii.

Iată-ne dincolo de Siret. Merg în fruntea unei coloane mari de căruțe, tunuri, oameni învâluți în mori de praf și, în giulgiul tristeții, săgetați de sus de razele de foc ale soarelui. Și așa am mers de la Nistru până-n câmpia Dunării.

Noaptea ne-a apucat pe drum. Căruțele aprovizionării au împărțit din mers ostașilor înfometați pâine proaspătă adusă de la Galați. Între timp am primit ordin să ne grăbim spre Chițcani. Mergem pe niște drumuri întortocheate, conduși de o călăuză din Baldovinești. În urma noastră, deasupra Galaților zeci de avioane sovietice aruncă cunoscutele parașute candelabru, urmate de un bombardament nimicitor. Exploziile zguduie pământul și orizontul pare un ocean de lumină roșie... Oamenii se uită înapoi și își dau cu părerea, fiecare după capul lui: „Ce fel de pace mai este și asta, dacă rușii bombardează orașul și aprind satele?”. „Poate pe acolo o mai fi rămas vreun neamț?!” și oamenii își dau părerea în fel și chip. Bombardamentul sovietic a continuat până în zori, când ajungem la Chițcani. Era 25 august. Zgomotul bombardării Galaților a ținut treji toată noaptea pe locuitorii Chițcanilor. Apariția în zare a unei imense coloane i-a scos din case, incredințați că peste ei vin hoardele dușmane. Când au aflat că cei care vin sunt români, groaza s-a schimbat

în bucurie, dar o bucurie înlăcrimată, căci de când e lumea și pământul, nici odată omul legat de țara și de ocina lui nu s-a bucurat de înfrângerea alor săi.

Vârâm căruțele și oamenii prin curți și maidane. Maiorul Dragoș nu mai dă semn de viață și de mult nu mai știm nimic de lt. col. Vasilescu. Ce-o fi cu ei? Pentru prima dată bucătarii gătesc în liniște hrană caldă și ostașii se lasă pradă gândurilor... Că aici, la Chițcani se vor aduna toate unitățile Diviziei și apoi vor fi desconcentrate... Că, din contra, aici se vor reface unitățile cu efective și armament și apoi, cot la cot cu marii aliați vom lupta mai departe... Și multe mai vorbesc oamenii în situații nesigure. Toate aceste gânduri și presupuneri au fost uitate când în marginea satului a apărut Batalionul al II-lea în frunte cu colonelul comandant Stănescu Alexandru. Apariția colonelului cu batalionul rătăcitor a întors pe dos gândurile oamenilor; vestea s-a răspândit ca fulgerul în tot satul. Din case, din ogrăzi, grădini de oriunde se aciuse în timpul dimineții, ostașii au ieșit în întâmpinarea comandantului lor și a Batalionului.

Am strâns în grabă garda Regimentului și când colonelul s-a apropiat gornistul a sunat onorul, lucru neașteptat de colonel, și într-o liniște mișcătoare am încercat să raportez... „Trenurile Regimentului, ofițerii și trupa Batalionului I și III au ajuns la Chițcani”... și... mai departe, nu am putut rosti nici un cuvânt. Emoția mi-a sugrumat glasul. Mă trezesc în brațele comandantului. În jurul nostru au izbucnit urale de bucurie. Ostașii își primeau comandantul, cheazășia unui viitor luminos, cu sufletele deschise. Acea atmosferă deprimantă care se statornicise în sufletele lor de la trecerea Siretului s-a risipit ca fumul. Oamenii au devenit mai voioși și mai încrezători în destinul lor.

Seara, cu toată oboseala drumului, ne-am povestit unii altora odiseea retragerii. Am aflat atunci din gura colonelului, anabaza³ Batalionului al II-lea „prin sudul Basarabiei până la Dunăre, trecerea fluviului pe bacuri și apoi marșurile de zi și de noapte pe drumuri dobrogene sub focul aviației inamice”.

Noua situație a lucrurilor era privită ca o „consecință între forțele oculte înfeudate intereselor străine și între cele naționale găsite la un moment dat izolate și neajutorate de adevărații prieteni. Totuși, a spus el, oricare ar fi situația, datoria ostașului este să asculte de glasul regelui care este glasul rațiunii (...).

Căci noi ca oameni vom pieri, dar **Națiunea trebuie să rămâie**”.

Note:

¹ Cristian-Dragos Căldăraru, *Jurnalul de război al profesorului Țeșan Bujoreanu*, în „Prutul”, Husi, seria nouă, an. IX (XVIII), nr.2 (64)/2019, p. 217.

² *Ibidem*, p. 218.

³ Anabază = întoarcere.

La 2 august 1944, Comandamentul Suprem Sovietic (STAVKA) a ordonat Fronturilor 2 și 3 Ucrainene să pregătească și să execute o operație ofensivă, în urma căreia să fie zdrobit Grupul de Armate Ucraina de Sud și să fie scoase din război România și Bulgaria. Planul operației prevedea încercuirea și nimicirea printr-un atac concentric în clește a Armatei 6 germane în spațiul Iași – Chișinău, zdrobirea Armatei 3 române în spațiul de la nord – est de Delta Dunării și – simultan cu acestea – executarea unei lovituri între Siret și Prut, spre sud, în adâncimea teritoriului României.

În cazul unei rezistențe inamice, pe aliniamentul Focșani – Nămolosa – Brăila, linie care poate fi menținută fără dificultate, după cum opinau aliații româno-germani, atacul sovietic se oprea.

Aliniamentul fortificat Focșani – Nămolosa – Brăila (FNB) avea o dezvoltare frontală de 180 km și se întindea de la Târgul Ocna la Brăila, fiind flancat de obstacole tari precum: malul de sud al Trotușului între Târgu – Ocna și Adjud, versantul de vest al Siretului până la Sușița, malul de sud al Sușiței până la Doaga și malul de sud al Siretului până la Dunăre.

Constantin Corneanu, Sub povara marilor decizii, p. 450

In memoriam

S-a stins din viață pictorul Gheorghe Mihai-Coron

În ziua de 10 iunie a încetat din viață, la vârsta de 82 de ani, pictorul Gheorghe Mihai-Coron, personalitate notorie a culturii și învățământului gălățean, un artist care, venit cu ani în urmă la Galați cu repartizare guvernamentală, a adus un suflu nou în mișcarea plastică de la Dunărea de Jos, bucurându-se de aprecierile iubitorilor de frumos nu numai de pe aceste meleaguri, dar și ale celor din alte centre culturale ale României, din Franța sau din Germania, țări unde și-a organizat expoziții personale. A slujit zeci de ani cu dăruire și maximă responsabilitate învățământul din orașul nostru în calitate de profesor de educație plastică, de inspector metodist și de coordonator de lucrări de gradul I la această disciplină. Fire sociabilă și optimistă, a considerat întotdeauna că destinul i-a fost favorabil, de unde și

adausul la patronimul său a cuvântului Coron, care este de fapt inversul lui Noroc.

Născut la 19 aprilie 1938 în comuna Todireni, județul Botoșani, pictorul a urmat mai întâi Institutul Pedagogic de Învățători din Bârlad, apoi a absolvit Facultatea de Arte Plastice din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, clasa profesorilor Adrian Podoleanu și Petru Hârtopeanu (1967)) și Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București, Facultatea de Muzeologie (1981). A fost membru al Uniunii Artiștilor Plastici - Filiala Galați, din 1990. Din 1969 a participat la toate expozițiile colective și de grup ale Filialei Galați a U.A.P.R. și la alte manifestări colective deschise de aceasta în capitală și în alte localități din țară. Și-a organizat expoziții personale la Galați (între 1973-2020, peste

45 de expoziții), Brașov (1974), Brăila (1978, 1980), Iași (1979, 1983, 1987), București (1983), Botoșani (1983), Tecuci (2003, 2005). Ultima expoziție personală din Galați și-a organizat-o în aprilie 2016, la Galeriile de Artă „Nicolae Mantu”, cu prilejul aniversării vârstei de 78 de ani. De asemenea, a expus în străinătate: Germania, Muzeul de Artă din Bad Neustadt (1992); Banca din Bad Neustadt (1993); Franța, Saint Amand Montrond, Galeriile „Isabel Goldin” (1995); Bordeaux, Centrul Cultural (1995); Andrézieux-Bouthéon; Blaye- Gironde (1995); Pessac (1996); Aytré-Charente (1996). Pe plan național a participat la Saloanele republicane ale profesorilor de desen, Sala Dalles, București (1971, 1973, 1976, 1981); Saloanele republicane de grafică,

Sala Dalles (1973, 1974); Anuala și Bienala de pictură și sculptură, Sala Dalles (1979, 1986); „Voronețiana”, Suceava (1978, 1979); Bienala „Ion Andreescu”, Buzău (1998, 2002, 2004, 2006); Saloanele Moldovei Bacău-Chișinău (2012) etc. În 2008, Muzeul de Artă Vizuală i-a organizat o mare expoziție retrospectivă, iar în 2016 a fost onorat de Filiala Galați a UAPR cu Premiul de Excelență pentru întreaga activitate. Lucrări ale sale se găsesc în colecții de stat și particulare din țară și din străinătate: Canada, Siria, Franța, Germania, Israel, Austria, Danemarca, S.U.A.

Pe Gheorghe Mihai-Coron l-am urmărit în expoziții încă de la debutul său gălățean din 1969, iar prima personală din 1973, din foaierea Casei de Cultură a Sindicatelor, am avut onoarea să i-o prezint la vernisaj. Eram atunci inspector la Comitetul de Cultură și Artă al Județului Galați și aveam în responsabilitatea mea sectorul muzee, monumente și artă plastică. A început să se afirme expunând îndeosebi peisaje. În paralel a cultivat și portretul, compoziția, natura statică cu flori, nudul. În genul peisajului, două sunt motivele care apar cu pregnanță: satul din nordul Moldovei, aparținând unor zone colinare aducătoare de calm, liniște, pace sufletească, și priveliștile acvatice, surprinse pe spații vaste, unde de cele mai multe ori nu știi unde se termină apa și de unde începe cerul. Lirismul său este cald, emanator de poezie și euritmii parcă desprinse din șopotitul izvoarelor sau freacățul codrilor. În fața marelui spectacol al naturii el nu devine exuberant, nu urmărește înregistrarea frustă a datelor realului. Impresiile nu violentează spațiul tablourilor, ele sunt supuse cenzurii propriului eu, astfel că peisajele par mai degrabă niște meditații asupra naturii, totul învăluit în hlamida unei melancolii ce-și are originea în structura intimă a ființei artistului. Priveliștile natale și-au pus în așa măsură amprenta pe anii copilăriei și adolescenței artistului, încât, reîntâlnindu-se cu ele la o altă vârstă, el nu poate să le picteze decât păstrând regretul și nostalgia adultului pentru planeta părăsită („Satul copilăriei”, „Dorul meu”, „Lumea satului”, „Șapte fântâni”, „Tăcere adâncă”, „Loc natal”, „Lumină lină”, „Bătătura satului”, „Ora amurgului” etc.). Culorile predominante sunt brunurile, griurile colorate, verdele aluziv sau limoniurile nostalgice. Aceleași imagini, surprinse iarna sau vara, sunt pictate în culori mai luminoase, iar formele sunt conturate atât prin modulații tonale cât și prin grafisme. Albul și

galbenul dau o notă distinctă tablourilor, creând senzația de puritate. Există în aceste peisaje o ritmică a petelor de culoare, o așezare a elementelor în așa fel încât spațiul bidimensional câștigă în adâncime, oferind privitorului ample deschideri perspective.

Când se îndreaptă spre mediul acvatic, pictorul păstrează aceeași paletă coloristică potolită, lucrările sale evidențiind și aici simțul clasic al organizării spațiului pictural, știința așezării în pagină, structura echilibrată a compoziției, suprafețe vibrante cu pensulații fine, rafinate. Doar în acuarele tonurile sunt mai exuberante și se întrepătrund, iar sugestiile converg spre descoperirea unui univers fascinant, încărcat de mister și poezie.

Un moment care a atras atenția în activitatea sa a fost acela când, în 1995, artistul a expus tablouri cu subiecte inspirate din arta măștilor populare. El le-a pictat nu numai pentru semnificația lor simbolică, dar mai ales pentru multiplele posibilități cromatice. În aceste tablouri pasta este mai groasă, mai expresivă, desprinsă parcă din paleta expresioniștilor și foviștilor. Formele sunt și ele mai robuste.

Motivul floral l-a preocupat de asemenea în permanență și întotdeauna a surprins cu ingeniozitate gingășia și inepuizabila poezie a florilor. Culorile au o mare prospețime, sunt intense, strălucitoare, ordonarea compozițională a lujerelor și corolelor este făcută numai pe verticală. În multe tablouri florile sunt grupate în două-trei până la patru-cinci sau chiar mai multe vase de forme diferite și din material diferit. Efectul obținut este al unei simfonii cromatice bine orchestrate, în care albul, violetul, roșul, verdele, galbenul, oranjul dialoghează într-o armonie firească. Uneori, tijele sunt întrerupte și reluate, încât corolele răsar ca niște inflorescențe. Se creează astfel în spațiul

plastic o atmosferă de imponderabilitate, florile par a ieși din materialitatea lor, tinzând să zboare, să se înalțe.

Prezent întotdeauna pe simezele gălățene alături de ceilalți confrăți din cadrul Filialei Galați a UAPR, Gheorghe Mihai-Coron a contribuit din plin la dezvoltarea plasticii gălățene, la cunoașterea și afirmarea acesteia pe plan național și internațional. Consecvența, dăruirea și sinceritatea cu care a lucrat l-au condus la realizări valoroase, care sânt înregistrate ca acumulări benefice în concertul artei românești contemporane. Plecarea lui, când încă nu ne așteptam, în călătoria fără întoarcere, lasă un mare gol în cultura și arta de pe plaiurile noastre.

Ne mângâiem cu gândul că tablourile lui își vor revărsa în continuare lumina de pe simezele muzeelor, din galeriile de artă sau din colecțiile private.

DICȚIONAR

Artiști plastici gălățeni (156)

CRĂCIUN, Carmen Mariana, pictor.

S-a născut la 29 mai 1955 în orașul Roman, Județul Neamț. A absolvit Școala de Arte din cadrul Centrului Cultural "Dunărea de Jos", Galați (2010) și Universitatea „Dunărea de Jos” Galați, Facultatea de Arte, examen de licență la Universitatea Națională de Arte „George Enescu” Iași, Facultatea de Arte Plastice, Decorative și Design (2012). Din 2012 participă la Saloanele Filialei Galați a U. A. P. R. Participări la expoziții de grup: expoziții în cadrul Școlii de Arte Galați (2008, 2009, 2010); Holul Universității „Dunărea de Jos” Galați (2010; 2011); „Studenți gălățeni”, Galeria de Artă a Filialei Brăila a U. A. P. R. (2010); „Zilele multiculturale gălățene”, Galați (2011); Galeriile de Artă Focșani (2011); „Artiști gălățeni”, Foaierul Teatrului Dramatic „Fani Tardini”, Galați (2013); „Fior de primăvară”, Foaierul Teatrului Muzical „N. Leonard”, Galați (2013); „Balcic - Artiști fără frontiere”, Russe, Bulgaria (2013); Concursul Internațional de Creație plastică-lirică „Eminesciana”, ediția a IV-a, Iași (2014); Salonul Național de Plastică Mică Brăila (2014, 2016); Artiști Internaționali iART, Iași (2015); Salonul Internațional de Iarnă, iART, Iași (2016); „Căruța de dame”, Librăria „Cărturești”, Iași (2016); Bienala „Nicolae Tonitza”, Bârlad (2016);

„Artiști brăileni”, Galeriile de Artă „Nicolae Mantu”, Galați (2016); Expoziția Internațională de Artă „Viziuni contemporane”, Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați (2016); „Identități ieșene”, Casa Corpului Didactic „Spiru Haret” Iași, Galeria de Artă „Ion Neagoe” (2016); Salonul de iarnă al artiștilor brăileni, Galeriile de Artă al Filialei Brăila a U. A. P. R. (2016).

Carmen Crăciun a debutat în expozițiile Filialei Galați a U. A. P. R. la Salonul de iarnă ediția 2011 - 2012, când în Sala Mică, aflată în incinta magazinului Fondului Plastic, au fost prezentate lucrări ale unor absolvenți ai Facultății de Arte din cadrul Universității „Dunărea de Jos”, facultate înființată în toamna anului 2008 (Crenguța Macarie, Monica Turcu, Rodica Gherghinoiu, Simona Pascale, Raul Popa, Relu Angheluță, Ștefan Axente, Olimpia Ștefan). Repertoriul picturii sale cuprinde peisaje, portrete, compoziții și naturi statice cu flori. Figurativul este modul de exprimare predominant, însă se observă și alunecări în abstract. Stilistic, preferă expresionismul, care îi dă posibilitatea să folosească culori șocante, așezate în spațiul plastic al tablourilor în contraste puternice, pentru a evidenția duritatea și dramatismul lumii în care trăim, tensiunile care există în societate. Motivele care îi populează lucrările reprezintă aspecte din natură („Peisaj”, „Apus”,

„Marea și vântul”), scene mitologice („Oedip și Sfinxul”) și de sorginte livrescă („Înger și Demon”, „Cei trei ochi”), plâsmuiri pe tema erosului („El și Ea”, „Sărutul”), figurări simbolice ale suferinței umane („Calvarul”), portrete („Îngrijorare”, „Florărese”, „Măști”) și naturi statice cu flori. Imaginile sunt configurate pe suportul de pânză sau de carton cu tușe largi, viguroase, într-o materie picturală consistentă. Roșul incendiar este asociat verdelui, albastrului intens, portocaliului și galbenului solar. În compoziții, artista nu insistă atât pe expresia chipului personajelor, cât mai ales pe atitudinea și gestică lor. Într-un tablou ca „El și Ea”, de o deosebită modernitate, artista plasează la baza tabloului, cu valoare simbolică, imaginile „Gânditorului” de la Hamangia și a „femeii” acestuia, statuete reprezentative pentru cultura neolitică din Dobrogea (mileniul II î. Hr.), figurate așa cum se află ele în Muzeul de Istorie Națională și Arheologie din

Constanța. „Calvarul” este o expresie cutremurătoare a suferinței umane, a tragismului, personajul crucificat parcă este cufundat în flăcările unui aprig foc. Imaginea din „Oedip și Sfinxul” este concepută în cheie abstractă. Agresivitatea monstrului legendar, care ucidea pe toți cei care nu știau să răspundă la unica lui întrebare („care este ființa care diminează merge în patru picioare, la prânz în două și seara în trei”), este subliniată prin jocul curbelor și dreptelor care se intersectează, ca și prin coloriajul bazat pe contraste de tonuri. În „Îngrijorare”, artista, printr-o atentă analiză psihologică, reușește să concentreze în expresia chipului personajului feminin starea acestuia de neliniște, grijă, teamă, apăsare. Dacă în „Marea și vântul” atmosfera este dramatică, în „Peisaj” și „Apus”, natura este liniștită, peisajul este fermecător. Florile, ca parte integrantă a naturii, deși extrase din mediul lor și pictate în buchete așezate în recipiente

simple, sunt tonice, luminoase, corolele lor iradiază puritate și o nesfârșită bucurie și sete de viață.

Carmen Crăciun știe să-și adecveze mijloacele plastice la conținutul fiecărui tablou, la ideile, gândurile, sentimentele și trăirile pe care simte nevoia să le exprime și aceasta face ca pictura ei să aibă identitate, să fie rezultatul demersului unui artist care dorește și reușește să fie el în tot ce creează.

Revista Dunărea de Jos
EDITOR: CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI
Președinte: **COSTEL FOTEA**
CENTRUL CULTURAL „DUNĂREA DE JOS”
Manager: **VioREL SANDU**

23
AUGUST

Str. Domnească nr. 61, Galați, cod. 800008
tel.: 0236 418400, fax: 415590, e-mail: office@ccdj.ro
ISSN: 1583 - 0225

Din sumar:

23 August - Citate - p. 4,5; 23 august 1944 - Contextul politic intern și internațional, autor cf. Raluca Grosescu – p. 6,7; Pe lângă istorie – p. 8,9; Domeniul de la Ghergani al lui Ion Ghica, autor Radu Moțoc- p. 10,11,12; Cronică de Octavian Mihalcea – p. 13,14; Pregătirea Bătăliei pentru armistițiu, autor cf. Constantin Corneanu – p.15; Hotel Metropol, autor Violeta Ionescu – p. 16,17,18,19; Cronică de Ghiță Nazare – p. 20,21; Interviu cu Dan Alexandru Condeescu realizat de Angela Baciuc – p. 22,23,24; Pasărea gigant, autor Daria Maria Dicu – p. 25; Romanul unei Zile Mari, autor Corneliu Leu – p. 26,27,28; Mareșalul Malinovski – Ostașul Patriei, autor cf. Anatoli Marcenko – p. 29,30; 7 adevăruri despre 23 august 1944, autor Adrian Cioroianu – p. 31,32,33; Îngrijorările Conducătorului, autor cf. Jacques de Launay – p. 34,35; 23 august 1944 la Galați – File de Jurnal, autor Cristian-Dragoș Căldăraru – p. 36,37,38,39,40,41; In memoriam - pictorul Gheorghe Mihai-Coron, autor Corneliu Stoica – p. 42,43,44; Dicționar artiști plastici gălățeni, Corneliu Stoica – p. 45,46,47

In acest număr s-au folosit fotografiile din colecția lui Adrian Zăinescu - Galați de odinioară

Responsabilitatea pentru grafie, conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor.

Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (www.ccdj.ro) sau pe pagina de facebook *Centrul Cultural Dunărea de Jos Galați*. Arhiva parțială a revistei se găsește pe site-ul instituției. Revista *Dunărea de Jos* este membră APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editurilor din România).

23 AUGUST

Galați, cod 800008, str. Domnească, nr. 61

Tel.-Fax: 00-40-236-418400; 00-40-236-415590

E-mail: office@ccdj.ro-revista-dunareadejos@ccdj.ro

www.ccdj.ro